

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 22. III aastakäik

TEATAJA

15. novembril 1928.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	„ 1.50
Välismaale . . .	„ 5.00
Poolaastas . . .	„ 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval
12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk.	kr. 40.00
1/2 „	„ 22.00
1/4 „	„ 12.00

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Kellele peavad kuuluma end. gildide varandused Tartus. Linakasvatuse seisukord SSSR-is. Laevatihendus Skandinaaviaga. Mõned ärimõned. Kuldase juhtida detaillari. Kes kasutavad kaubalepingute hõlbustusi Eesti suhtes. Kaubandus-tööstuskoda teateid. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Äri- ja tööstusettevõtete tegevusest. Teadaandeid merimeestele. Tolliteateid. Turgude ülevaade. Välisborsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisidel.

Kellele peavad kuuluma end. gildide varandused Tartus.

Gildide varandused kaupmeeste ja töösturite kogutud.

Töö-hoolekandeministeriumi poolt riigikogule vastuvõtmiseks esitatud seaduseelnõus endiste gildide varanduste korraldamise kohta on muuseas ette nähtud, et Tartu endise Suure Gildi kinnisvarad, mis asuvad Tartus Kompanii tän. nr. 2 (kinnistus nr. 40) ja Kiiutri tän. nr. 11 (kinnitus nr. 69), lähevad Tartu linna omandusseks.

Selle nimetatud seaduseelnõus ettenähtud määrusega ei saa rahule jääda Tartu kaupmeeste ja töösturite organisatsioonid.

Veel 1927. a. 30. juunil tulid kõik Tartu kaubandus- ja tööstuslike organisatsioonide juhatused endiste gildide varanduste kasutamise küsimuses ühiseks koosolekuks kokku, kus organisatsioonide juhatused avaldasid oma organisatsiooni otsused, mille põhjal koosolek võttis vastu ühemeelse otsuse selles mõttes, et Tartu gildide kinnis- ja vallasvarad tulevad üle anda Tartus asutatavale Kaubandus-tööstuskodale Tartu osakonnale.

Selle peale vaatamata on töö-hoolekandeministerium eelnimetatud seaduseelnõu kokkuseadmisel Tartu kaubandus-tööstuslike organisatsioonide täielikult õigustatud ja asjaoludega põhjendatud soovid jätnud tähele panemata.

Pärast gildide kaotamist nende varanduste saatuse üle otsustamisel on loomulik ja tarvilik nõudmine, et seadusandja peab selle juures silmas pidama — 1) kes osutuvad praegusel ajal tähendatud gildide järeltulijaks, s. o. kes täidavad tänasel päeval muutunud asjaoludel neid ülesandeid ja teostavad neid kohustusi, mis olid täita kord gildidel, ja 2) kust on nende varandused pärit, s. o. missuguste ringkondade poolt ja missugusteks otstarveteks on nad oma ajal kogutud.

Kui 1920. resp. 1921. a. töö-hoolekandeministerium asus seisuste kaotamise seaduse põhjal gildide varanduste ülevõtmisele, esinesid peaaegu kõik endised gildid administratiivkaebustega töö-hoolekandeministeriumi sellekohaste sammude vastu, tuues ette, et nemad, gildid, ei olevat seisuslikud, vaid puht-professionaalsed organisatsioonid, kuna aga nende varandused ei olevat kogutud kodakondlikul, vaid ainult omavahelisel alusel. Riigikohus asus oma otsuses puhtformaalsele seisukohale ja leidis, et gildid on nimetatud seisuste kaotamise seaduses, seega tulevad nad likvideerida, jättes seejuures hoopis lahtiseks küsimuse, missuguse iseloomuga organisatsioonid need gildid olid. Riigikohus käib ainult

seaduse järele, seepärast võis ta ka viimast küsimust puudutada. Teises seisukorras aga on seadusandja. Otsustades gildide varanduste saaduse üle tema ei saa neist küsimuste-t vaikides mööda minna, vaid peab neid igakülgselt kaaluma ja järele katsuma, et õiguslikule otsusele jõuda.

Ajalugu ja ka endiste gildide arhiivides leiduv ning tähendatud kohtuprotsessides, iseäranis Tartu Suure Gildi poolt, rikkalikult esindatud materjal annavad võimaluse kahtlemata selgusele jõuda nende organisatsioonide üle, kelle varanduste küsimuse lahendamine seisab praegu päevakorral.

Ajalooliselt on kahtlemata selgunud, et esialgu on gildid asutatud võraste kaupmeeste poolt, kes, tulles läänemaalt Hansa linnadest, asusid elama ja kaupleva meie maal. Samuti on kindel, et gildidel olid esialgu puhtseitskondlikud ülesanded. Nad olid omal ajal midagi meie klubide sarnast. Mugav koosviibimine ja igasugused lõbustused endale ja oma perekonna liikmetele oli nende esialgne otstarve. Aja jooksul alles tulid neile uued ülesanded juure. Et ühelt poolt suurkaupmehed ja teiselt poolt väikekaupmehed ja käsitöölised asutasid endale suure ja väikese gildi, oli päris loomulik, et need gildides esitatud klassid korraldasid gildide läbi vastastikuse abiandmise, matmisekassa jne. ning hakkasid ühtlasi ka gildide kaudu üheskoos oma professionaalseid huvisid kaitsma. Ja nii näeme ka, et kaubanduse ja tööstuse huvide kaitse kõrvuti vastastikuse abiandmisega õnnetusjuhtudel saab esialgu gildide kõrval- ja pärast nende peasihiks ja ülesandeks.

Palju hilisemal ajal antakse gildidele ja mitte kunagi niisugusel suurel määral, nagu see sündis Lääne-Euroopa linnades, ka mõned kohustused ja õigused ühiskondlikus elus, s. o. linnade omaavalitsuse teostamisel.

Tuleb aga tähendada, et need viimati nimetatud õigused ja kohustused linnade valitsemise alal kandsid ainult möödaminevat iseloomu. Nagu gildid said nende õiguste ja kohustuste osaliks ainult hulk aega pärast nende asutamist, samuti nad kaotasid need õigused jälle õige pea.

Pärast liitumist Vene riigiga jäid gildid ainult veel mõned üksikud õigused ja kohustused, mis lõppude lõpuks päris kaotati Vene linna seadustiku maksmapanemisega möödunud aastaja seitsmekümnenda aasta lõpul.

Sellest ajast saadik on gildide peasihiks olnud, kooskõlas maksvate seadustega, jälle ainult

oma liikmete professionaalsete huvide kaitsmine, kaubanduse ja tööstuse edendamine, kaubandus- ja tööstuskultuuri tõstmine ja hariduse levitamine ning selle kõrval vastastikune abiandmine ja üldine heategevus, nagu seda võib näha gildide põhikirjadest ja protokolliraamatust, mis ülaltähendatud protsessides ka kohtule esitati.

Veel tähtsamaks osutub küsimuse teise osa lahendamine, see tähendab selgekstegemine: kas gildid on kogunud oma varanduse, kas on meil tegemist ainult gildi liikmete, s. o. kaupmeeste ja töösturite, poolt kogutud varandustega või varandustega, mille kogumisest on võtnud osa kõik linna kodanikud ja mis gildid on omandanud kasutades oma avaliku õiguse arvatavaid eesõigusi.

Selle küsimuse selgitamiseks pakuvad iseäranis soodsaid tingimusi Tartu Suure Gildi poolt riigikohtule esitatud materjalid, kuna teiste linnade gildide kohta võib tekkida lahkuminekuid.

Ajalugu jutustab, et Vene tsaari Ivan IV röövlitesalgad ei ole mitte ainult Tartu linna elanikke ja nende hulgas kõiki gildidesse kuuluvaid kaupmehi Venemaale vangid viinud, vaid ka kogu linna ja gildi varandused osalt röövinud, osalt mõõga ja tulega hävitanud. Sama saatus sai ka osaks Tartu Suurele Gildile suure Põhja-sõja ajal, millal jälle vangistati venelaste poolt gildi liikmed ja hävitati täieliselt gildi varandus.

Vene ajal hakkas ajajooksul kogunema gildi ümber jälle kaupmehi, kes jätkasid gildi poolt juba vanal ajal üles seatud ülesandeid. Siiski ei ole Tartu gildi liikmed endale sel ajal varandusi kogunud, vaid elati ja tegutseti ainult nendes piirides, kuidas seda gildi liikmete liikmemaksud ja annetused lubasid.

Nagu riigikohtus olevast Tartu Suure Gildi administratiivasja toimetusest (riigikohtu adm.-osakonna toimetuse nr. 672 — 1922. a.) võib näha, on Tartu Suur Gild esitanud riigikohtule protsessi ajal muuseas kolm väljavõtet Tartu Suure Gildi kassaraamatutest 1865 a. kuni 1895. a., väljavõtte gildi kassaraamatutest 1865. a. kuni 1895. a. gildi panga tekkimise üle ja kaks väljavõtet Tartu-Võru kinnistusjaoskonna aktidest. Nende raamatute najal on igatahes kindlaks tehtud, et kuni 1868. aastani Tartu Suurel Gildil ei ole veel mingisugust varandust olnud. Sel aastal aga hakkasid gildi liikmed jälle energilisemalt tegutsema, nimelt panid siis liikmed kümme tuhat rubla kokku ja asutasid Tartu panga. Osav ja ettevaatlik panga juhtimine

gildi poolt lubas aegamööda juba suurema varanduse koguda ja oma panga jaoks maja osta. 1913. a. müüs gild panga ühes majaga selleks asutatud ja veel praegu tegutsevale aktsiaseltsile „Tartu Pank“. Panga müügist saadud rahaga asutas gild ainult oma liikmete jaoks panga kontori, ostis välja praegu kõne all olevad kinnisvarad, mis ta oli juba 1896. a. majadel lasuvate võlgade ülevõtmise teel omandanud, ja chitas suurepäraselt välja oma kinnisvarad.

Järelikult on dokumentaalselt tõendatud, et Tartu gildi varandus, mille saatuse üle tuleb nüüd seadusandjal otsustada, on kogutud ainult gildi liikmete, s. o. kaubandus-tööstuse alal tegutsevate isikute, annetuste ja osava ning kokkuhoidliku äriajamise läbi ajal, kus mingisugustest avaliku õiguse eesõigustest ei saanud enam juttugi olla. Peale gildi liikmete ei ole keegi Tartu linna elanik gildi varanduse kogumiseks pennigi annud. Hoopis ümberpöörduvalt, gild on viimaste aastakümnete jooksul alati suurel määral toetanud Tartu linna vaeseid ja üldiseid heategevaid ettevõtteid. Seepärast on väide, et gild olevat korjanud oma varanduse oma eesõiguste abil, sundides linna elanikke tooma oma laekasse suuri ja raskeid ohverdusi, õhust võetud ja lihtsalt välja mõeldud selleks, et endale kätte saada neid varandusi. Seepärast jäeti ka Kerenski ajal, kus sellekohaste seaduste põhjal võeti üle kõik seisuslikud varandused, mis olid kogutud avalikkude eesõiguste abil, kõne all olevate gildide varandused puutumata.

Jääb veel lahendada küsimus, kes olid siis gildide liikmed? Öeldakse, et gildide liikmed olid ainult sakslased. Aga ka see on täielikult alusetu väide. Gildide koosseisu üle saame selguse läbi vaadates gildide liikmete nimekirjad. Neis leiame Saksa soost isikute kõrval ka palju Eesti ja Vene soost isikuid. Näiteks ainult tähendame Tartu Suure Gildi liikmete nimekirjast Fischmani, Baumani ja Jürgensi, Resvovi ja Jekimovi peale, kuna Väikese Gildi nimekirjast nimetame Keisi, Gutmani, Vattmani, Leppiku, Jaurami, Sattelbergi, Mülleri, Urbergi jne. Järelikult olid gildide liikmeteks Tartu kaupmehed ja töösturid rahvuse peale vaatamata ja nende varandused on kogunud Tartu kaupmehed ja töösturid, kes praegusel ajal osutuvad Tartu kaubandus-tööstusorganisatsioonide liikmeteks.

Et gildide varandused tulevad ka edaspidi kasutada nende ülesannete ja sihtide kättesaamiseks, seda nõuab meie kaubandus, seda nõuab meie noor tööstus, mis, tegutsedes kitsastes raamidest ja piiratud turul väga rasketel tingimus-

tel, vajavad hädatarviliselt riigi ja rahva ka-suks arendamist ja toetust.

Sellest on ka aru saanud Tartu linnavolikogu, mis on teinud 19. mail 1927. a. järgmise otsuse:

„Kõik gildide varandused Tartus lähevad Tartu linna omanduseks tingimusega, et neid kasutatakse kaubanduse ja tööstuse huvides. Kui Tartus tegutseb Kaubandus-tööstuskoja Tartu osakond, annab linn need varandused selle osakonna kasutada tarviduse järele.“

Kuid ka see otsus ei ole Tartu kaupmeestele ja töösturitele vastuvõetav. Kui linn saab gildide varanduste täisomanikuks, kes garanteerib siis, et linn ka tulevikus oma volikogu eeltoodud otsusest kinni peab? Linnavolikogude koosseis on ju, nagu teada, väga muutlik ja keegi ei tahaks heameelega meie kaubanduse ja tööstuse saatust usaldada linnavolikogudele, kes iga päev võivad muuta oma endisi otsusi.

Lõpuks võib veel tähendada välismaa riikide peale.

Kui Inglismaal ja Saksamaal kaotati gildid ja tsunftid, siis anti nende varandused ka seal kaubandus-tööstuskodadele üle.

Ka Tallinna Suure Gildi varandused läheksid töö-hoolekandeministeeriumi eelnõu järele Kaubandus-tööstuskoja kätte. Mispärast siis asetada Tartu kaubandus ja tööstus halvemasse seisukorda?

11. detsembri 1924. a. seadusega on meil asutatud Kaubandus-tööstuskoda. Selle seaduse § 1 järele on „Kaubandus-tööstuskoja eesmärgiks ühendada avalik-õiguslikul alusel kaubandus- ja tööstusaladel tegutsevaid seltsi, ühisusi ja isikuid nende üld- ning eritarvituste esitamise otsustarbel ja valitsus- ning omavalitsusasutuste kõik-külgeks toetamiseks viimaste peale pandud sel-lekohaste ülesannete täitmisele.“ Järelikult, mis enamalt gildid kavatsesid teostada ja millest nad võib olla tänu oma eraõiguse iseloomule ainult enam või vähem puudulikult jagu said, nende ülesannete täitmiseks on nüüd loodud vastavalt ajanõuetele Kaubandus-tööstuskoda! Seaduse § 3 põhjal võib Koda tarvidust mööda asutada oma osakondi ka muudes linnades. Osakonna asutamist tungivalt vajavad Tartu kaubanduse ja tööstuse huvid. Kõige selle pärast võib Tartu gildide varandust küsimuses olla ainult üks õige lahendamisviis, millega peaksid rahule jääma ka kõik endiste gildide liikmed: Tartu gildide liikumatu ja liikuv varandus antagu üle Tartus asutatavale Kaubandus-tööstuskoja osakonnale!“

Linakasvatuse seisukord SSSR-is.

Nõukogude Liidu linakasvatuse kokkuvõttearvamine 1919./20. a. — Tema paranemine ja tõus 1925./26. a. — Algav tagasimine. — Nõrk tööviljakus.

Maailmasõda, oktoobrirevolutsioon ja aastaid kestev kodusõda pidid loomulikult jätma sügavad ja laastavad jäljed kogu endise Venemaa õitsevasse linatööstusse, mille likvideerimiseks praeguse SSSR-i majandusseisukorra juures vaja on aastakümneid kõige tõsisemaid jõupingutusi.

Enne 1914.—18. a. maailmasõda on Vene linakasvatuse koondatud kahte tööstusgruppi, mis oma ülesannete ja abinõude käsitamises teineteisest teravasti erinesid.

Põhjarajoon, kus lina produtseeriti peaaesjaltselt tekstiiltööstuse nõuete katmiseks, algas Riia lahest ja ulatus laia ribana Baltimere rannikust Volga ülemjooksuni ja sealt Kesk-Uurali massiivini. Siin läbib ta Uurali mägedeaheliku ja ulatub välja Lääne-Siberi madalikule.

Lõuna linakasvatuse rajoon, kus linakasvatuse eesmärgiks oli enam seemnete produtseerimine õli- ja värnitsavabrikutele, koosnes kesk-mustamulla, siis steppide, Doni ja Põhja-Kaukasuse maa-aladest.

Kogu linakasvatuse külvipinna suurust arvati siis umbkaudu 1,9 milj. hektaarile, kuna produktioon kõikus keskmiselt võttes 30 milj. puuda kiu ja samapalju seemnete kvantumi ümber.

Eelpoolnimetatud väliste ja sisemiste põrutuste mõjul langes linakasvatus kohutavalt ja jõudis 1919./20. tegevusaastal oma languse miinimumini. Alles kohe sõja veriste lõpupäevade möödumisel ja kommunistliku valitsuskorra pehmenemisega algas ka linatööstuse seisukord paranema ja edenes „nepi“ ajajärgu kevadiste mõjude kaasabil võrdlemisi kiirelt ja jõudis pea välja enne 1914.—18. a. maailmasõja normini, vähemalt külvipinna suhtes. Mis puutub aga produktiooni viljakusesse, siis on see — võrreldes ennesõjaaegsete oludega — kaugelt madalam ja veel teadmata on, kunas ta selleni kord välja jõuab. Tõele au andes peame alla kriipsutama, et endise tsaaririigi päranduse likvideerimisel suur osa linakasvatuse rajoonist Läänes ja Põhja-Lõunas on omaette elama hakanud, nagu Leedu, Läti, Eesti, osalt ka Poola Vilno-piirkond, ja nendele vastavalt väheneb ka endise Kesk-Veneriigi maa-alale langev linatööstuse protsent üldsummas, kuid siiski on veelgi tugevat kahanemist märgata.

Tuues vastavalt nelja viimase tegevusaasta linakasvatuse kohta SSSR-i avalikuks saanud ar-

vud, näeme piltlikult tekkinud olukorra iseolemist.

1924./25. tegevusaastal oli lina külvipinna maa-ala suurus:

Tegevusaasta.	milj. hekt.
1924./25.	0, 90
1925./26.	1,160
1926./27.	1,176
1927./28.	1,168

Vastavalt sellele külvipinnale võimaldus saada järgmist saaki:

1924./25. a. —	242.000 t.
1925./26. a. —	309.500 t.
1926./27. a. —	276.000 t.
1927./28. a. —	254.500 t.

Sellest lina kiu kvantumist jõudis linakaubana turule:

1925./26. tegevusaastal	190.000 t.
1926./27. „	140.000 t.
1927./28. „	131.000 t.

Ettetoodud arvudest näeme, et SSSR-i linakasvatuse maha arvates Baltikumi ja Poola osad, ei erine sugugi oma külvipinna ulatuse poolest 1914. a.

Sootu teine lugu on aga, nagu eelpool tähendasime, saagi viljakusega. Enne maailmasõda, kui olukord oli enam-vähem normaalne nii tööjõu kui ka tööttingimuste suhtes, võimaldas dessatiin keskmiselt 360—380 kilogrammi lina, praegu olevat aga, nagu ametlikult poolt kinnitatakse, keskmine saak 220—280 kilogrammi pro dessatiin. Eriti on selle koonduse all kannatanud Põhja-Lääne, Valgevene ja Lõuna linakasvatuse rajoonid, kus omal ajal kodusõda möllas kõige ägedamalt.

Möödunud 1927./28. a. on linatoodang jälle oma depressioonipunktini välja jõudnud ja, et kogu Baltikumis, eriti Leedus, Lätis ja osalt ka Eestis, mööduval tegevusaastal ilmastikuolud äärmiselt ebasoodsad on olnud, vastavalt sellele lina saak, ehk aga selle korraldamine kaheldav, siis on küllalt võimalust eeldamiseks, et lina hinnad võrreldes eelmise tegevusaastaga veelgi tõusevad, vaatamata, et puuvilla- ja kunstiiditööstus on saanud linale äärmiselt tõsiseks võistlejaks.

Laevaihendus Skandinaaviaga.

Mida arvata Tallinn-Nynäshamni parvlaevade ühenduse kohta.

Ins. E. M a s i k.

Kuna meil on päevakorral kaupade ja reisijate liikumise elustumine Skandinaavia riikidega, siis ei ole üleaarne seisukohta võtta selles küsimuses tähtsama — nimelt ühendusprobleemi — kohta.

Skandinaavia riikidega läbikäimisel on loomulikeks ühenduspunktideks sealpool Stokholm ja siinpool Tallinn. Esimene kui tähtsam Rootsi ühendusteede sõlmpunkt ja kaubalinn ning viimane kui Eesti sadam, mis võimaldab aasta läbi hõlpsasti ligi pääseda ja pakub häid ühendusi kaugema tagamaa — Venemaaga. Seisukord selles suhtes paraneb Tartu-Petseri raudtee valmistamisega veelgi. Kuna Tallinn Narva ja Petseri kui ka teiste kaugemate tagamaade suhtes osutub hõlpsaks ja ligemaks lahtiseks sadamaks talvekuudel, siis on arusaadav, et Tallinn-Skandinaavia liikumise küsimus on laialdase tähtsusega rahvusvahelise liikumise probleemiks, mille lahendamine meil peab seisma silmade ees kaugema tuleviku tarvis.

Kõige esiteks märgime ära, et praegune ühendus Tallinna-Stokholmi vahel on puudulik ning ei vasta enam isegi minimaalsetele nõuetele — ei kaupade ega reisijate liikumise mõttes.

Sest loomulik liikumisabinõu — liinilaev, mis siin tegutseb, on juba vana, aeglane, ebamugav ning mis peaasi — ei luba aasta ümber, s. o. ka talvel, ühendust pidada. Seetõttu ei ole garanteeritud regulaarühendus ning reisijad liiguvad, isegi tihti suvel, üle Soome, leides, et otseühenduse laev liig vähe sõidumugavusi pakub, talvel aga oleme Rootsist täiesti eraldatud. Tõuseb küsimus, — kuidas korraldada või ette näha tuleviku ühendust sellel liinil? Kas liinilaevadega või, nagu juba ammu on räägitud ning viimasel ajal Rootsis isegi aktiivselt teostamisele tahetavat võtta, parvlaevadega?

Viimast liikumisabinõu on teatavasti mitmel korral tõsiselt kaalutud mitte üksi Rootsi-Eesti, vaid eriti Rootsi-Soome ühenduse parandamiseks. Sellel alal tegutses isegi kahe viimase riigi vahel asjatundjate segakomisjon, kes küsimuse põhjalikule uurimisele võttis. Viimasel ajal on aga Stokholm-Nynäshamni raudtee ja Nynäshamni sadamat omava eraseltsi poolt tõsiselt üles võetud küsimus panna käima parvlaevu Nynäshamni-Tallinna ja Liibavi vahel, misjuures kalkulasioonid näitavat häid resultaate, nii et selts on isegi pöörnud Rootsi valitsuse poole, et saada

laevasõidu laenufondist laenu laevade ehitamiseks.*)

Sellega on küsimus, nagu näeme, koguni akuutseks muutunud ning ei oleks üleaarne ka meil selle kohta arvamisi avaldada. Peab kohe tähendama, et Eesti on huvitatud, et see ühendus paraneks ja asjakohaseks muutuks. Nii peame tervitama iga algatust ja sammu, mis selles suunas ette võetakse, ükskõik kas meie või Rootsi poolt. Selles mõttes tervitame ka nimetatud seltsi ja selle dir. Andersoni poolt tehtud algatust. Kuid samal ajal peame olema valvel, et parandatud ühendus oleks tõesti otstarbekohane ja ökonoomne, mis suure tähtsusega nii kaupade kui ka reisijate liikumisel. Missuguseid võimalusi annab selleks parvlaevade ühendus?

Tuleb rõhutada, et sarnase ühenduse loomisega, kuivõrra meelitav ta ka ei näiks, kerkib üles palju küsimusi, mis laseb väga kahelda, kas ta saab ka tõesti otstarbekohasemaks ja ökonoomsemaks ühendusviisiks, võrreldes moodsa laevaihendusega.

Kaugus Nynäshamni (Stokholmist ca 45 km kaugel olev sadam) ja Tallinna vahel on ümmarguselt 200 meremiili (Liibavini ca 200), mille läbisõiduks lahtise veega vajatakse vähemalt 17—18 tundi, seega kaugus ja aeg, mis Euroopas veel üheski parvlaevade ühenduses läbi pole viidud.

Tuntud Sasnitz-Trelleborgi vahe on ainult 58 miili, mis sealse suure reisijate liikumise tõttu võimalik on ökonoomselt läbi sõita 3½—4 tunni- ga, Dover-Calais ühendus kestab aga ainult 70 min. Igalpool, kus ühenduse kestvus juba 10 tundi või üle selle, ei näe meie enam parvlaeva hariliku liinilaeva kõrval. See on sellega seletav, et reisijate liikumisel võib parvlaev õigustada ainult siis, kui olemas on suur trafiik lähimineval transiitliikumisel, s. o. reisijad ei peatu mitte sadamalinnades, vaid kaugelt suuremas osas sõidavad kohe samades vagunites edasi, milles nad laevale tulnud. Teine tingimus on, et reis ei kehtaks kaua, sest üldiselt on parvlaevas palju vähem võimalusi reisijale mugavust pakkuda kui hari-

*) Selle palve suhtes on küll Stokholmi Kaubanduskoda, Rootsi Eksportühing ja Rootsi Töösturite Ühing eitavale seisukohale asunud.

likus laevas, kuna parvlaeva kasulik kanderaskus ja ruum kulutatakse raskete reisijatevagunite vedamiseks. Et aga reisijal laeval olles mugavam oleks istuda raudteekupees kui avarates laevaruumides, pole muidugi tõenäoline.

Kuna Tallinn-Stokholmi (Nynäshamni) vahel ei ole praegu ega ka lähemas tulevikus suurt transiit-reisijateliikumist ja kuna reisi kestvus on suur, siis oleks siin reisijate vedu raudteevagunites täiesti alusetu, ebaökoonoomne ja ebamugav.

Kaupade veos on teatavas ulatuses maksivad samad faktorid. Siin ei ole enam suuremat tähtsust mugavusel, vaid mõõduandvaks tuleb lugeda veohinda. Parvlaeva vedu, võrreldes hariliku laevaga, võimaldab veohinna vähendamist ainult siis, kui kaupade ümberlaadimine Stokholmi, resp. Nynäshamni, sadamas raudteelt laevale ja väljalaadimine Tallinnas laevalt raudteele või vastupidi kallimaks osutub kui vaguni ülevedu laevaga Stokholmist Tallinna või vastupidi. Siin tulevad veel arvesse võtta mitmesugused kõrvalfaktorid, nagu sadama kaide tarvitamise aja lühedus, teisest küljest aga ka vagunite kauemat aega seismine kauba all jne. Kuid nendega ei tarvitse arvestada esialgse võrdluse juures. Arusaadavalt võib parvlaeva vedu ainult siis kõne alla tulla, kui kaubad mitte otspunktides peale- või mahalaadimisele ei tule, kuna sarnaseid kaupu on mõttetult raudteevagunis üle mere saata. Vaadates aga Eesti-Rootsi vahelist kaupadeliikumist näeme, et siin on õige suur osa kaupu, mis ei lähe transiidina, vaid liiguvad otspunktide vahel. Nende kaupade tarvis kaotab parvlaev oma tähtsuse ja mõtte. Kui aga vaatleme transiitkaupu, siis näeme kahjuks, et ka siin vaevalt ennast tasub vagunite ülevedu kaupade ümberlaadimise asemel. Keskmiselt võib rehkendada, et vaguni taara vastaks poolele kandejõule, tähendab parvlaev peab võrreldes hariliku laevaga üle viima pooleteistkordse raskuse.

Kui aga võrrelda kahes sadamas ümberlaadimise kulusid laevaveo prahtidega, siis näeme järgmist: Tükklaadungi laadimine Stokholmis ja lossimine Tallinnas maksab ümmarguselt 300 kr. tn. Veohind Tallinnast Stokholmi või tagasi on aga keskmiselt mitte alla 8 kr. tn., paljudel laadungitel isegi kaugelt üle selle. Kui võtta isegi 8 kr., mis oleks normiks, millest alla-poolle tulevikuski raske oleks minna, saame siiski veokulud, mis ületavad keskmiselt pooleteisekordselt kahes sadamas

ümberlaadimise kulud. Oleks raske ette kujutada, et mõned muud kokkuhoidud, mida annaks parvlaevavedu, suudaksid kaotada selle suure vahe. Seega ei tuleks isegi transiitkaupade veos parvlaevavedu odavam ning meile näib, et sarnasel laeval on üldse raske võistelda hariliku laevaga. Ei või aga veel nimetamata jätta üht asjaolu, mis suure tähtsusega vagunite transiitliikumisel, s. o. raudtee roobaste mitmesugune laius. On ju teada, et Vene ja Eesti roobaste laius praegu erineb Skandinaavia omast. Seda võiks ju ajajooksul muuta, kuigi sarnane muutmine Vene oludes on võimatu suurte raskuste ja kuludega seotud, seega vähemalt lähemas tulevikus läbiviimatu. See raskus on aga teatavasti lahendatav telgede vahetamisega, mis aga jällegi kulu nõuab. Kuid peale laiaroopaliste on ju veel terve rida kitsaroopalisi teid ning peale raudteede veetakse meil Eestis, samuti Rootsis kui ka Venes, õige rohkel arvul kaupu veeteedel. Nende suhtes oleks jällegi kaupadevedu laiaroopalistes vagunites üle mere mõtetu, mis vähendaks kaupade kvantumit veelgi.

Viimaks ei saa ka nimetamata jätta, et laevaliikumise ökonoomsuse seisukohast välja minnes on parvlaevaga vedu sama kauba raskuse üleviimiseks õige mõjuvalt kulukam kui harilikkude laevadega. See on tingitud lihtsast asjaolust, et parvlaev peab tarvilise arvu vagunite mahutamiseks laeva tekil, samuti kui tarviliku stabiliteedi saamiseks olema õige lai ning madalalt vees istuv. Pealegi on laeva ruumi ökonoomne kasutamine koguni võimatu. Selle tagajärjel nõuab sarnane laev võrreldes sama kiirusega ning sama kasulikkuga koormat kandva hariliku laevaga vähemalt 50% tugevamaid masinaid, mistõttu laeva kasutamine on palju kallim kui hariliku laeva juures. Ka muidu on sarnase laeva hind, arvesse võttes ta erilisi võimeid, kõrgem hariliku laeva omast. Kui veel arvesse võtta tingimusi jääs liikumises, mis tähtsuse omavad nii meil kui ka Stokholmis, siis ei räägi ka need parvlaeva kasuks.

Kõige selle alusel, kui meelitav ka ei näi olevat kuivamaa liikumise seisukohast nimetatud parvlaeva ühendus, ei kannata liikumistehnika ja ökonoomsuse seisukohast välja kriitikat ning tuleb meie kindla arusaamise järele esialgu täiesti kõrvale heita, et mitte asjata juhtida Tallinn-Skandinaavia ühendusküsimust sarnastele radadele, mis majanduslikult pole põh-

jendatud ning kasu asemel kahju võivad tuua.

Selle asemel aga peaks arendama seda ühendust loomulikult teel — s. o. liinilaevadega, silmas pidades transiitliikumise arenemise puhul hõlpsat ümberlaadimist laevalt vagunisse ja vastupidi.

Liinilaevad peaksid vastama ajakohastele reisijate liikumise nõuetele, s. o. ühendus peaks olema hõlpus, kiire ja mugav. Tähtsamaks nõudmiseks on, et laevad oleksid ka küllalt jääkindlad ja tugevate masinatega, et garanteerida ühendusepidamist aasta läbi. Selleks peaksid laevad omama 12—13 sõlme kiirust, olema eriliste jääkindlustustega ning ajakohaste reisijateruumidega ning kaupade paigutamise ja losimis-laadimisabinõude sisseseadetega.

Kuna parema ja asjakohasema liikumise kü-

simus on tähtis samuti meile kui Skandinaavia riikidelegi ja tagamaale Venele, siis peaks küll selle liini parandamist kõikide nende maade poolt tervitatama, ning kuna meil siin võrdlemisi kõige suuremad huvid, oleks loomulik, et see liin meie välisliikumise küsimuses esikohale asetataks.

Sarnane teoreetiliselt ja praktiliselt põhjendatud küsimuse lahendamine peaks ka vastuvõetav olema neile ringkonnile Rootsis, kes agaalralt tööd teevad parvlaevadega ühenduse loomiseks. Enne peab ajakohane laevaliini näitama, kui võrra see ühendus suudab areneda, ning siis alles võiks küsimust uuesti kõne alla võtta.

Kuid lähemas tulevikus on seda vaevalt loota, seda rohkem oleks praegustes oludes parvlaevade ehitamine harilikude laevade asemel selle küsimuse ebakohane lahendamine.

Mõned ärimehe aksioomid.

6. aksioom.

Aeg suurendab omahinda.

Metsikutel ja vähema kultuuriga maadel ei ole ajal kuigi suurt väärtust. Kultuurmaadel, kuid vähearenenud kaubandusega, ollakse aja vastu samuti ükskõikne. Hispaanias, näiteks, on homme sama hea kui tänna, kui mitte veel paremgi.

Mõnes Hiina osariigis on väikseim ajaüksus 15 minutit ja tund on jagatud ainult nelja ossa.

Venemaal puudub punktuaalsuse instinkt täiesti. Kui rong ei jõua sõiduplaani järele kohale kell 4, öeldakse ükskõiksel: „Mis sellest siis on? Ta jõuab kell 5 või 6 — mine tea?“

Arenenud kaubandusega kultuurimail agatähendab aeg varandust. See on — rändav raha, tööline väärtuste kuju. Seal asetatakse M a j e s t e e t kell linna tähtsaimale platsile ja kõverdatakse ta ees põlvi.

Aeg on raha. See on kaubanduslik sõna ja peategureid produktiivsuse teaduses. Seal, kus sellest aru saadud, näitavad kellad ka $\frac{1}{5}$ sekundit. Terve sekund oli liig pikk ajaüksus. $\frac{1}{5}$ sekundiga võib juhtuda väga palju, isegi veel lühema ajaüksuse jooksul. Ekspress-rong viib meid $\frac{1}{5}$ sekundiga 5 meetrit kaugemale. Võimatu on arvestada, kui palju jõutakse ära teha pika päeva jooksul.

Pittsburgi linn üksinda saadab välja päevas 1.800.000 puuda kaupa. Egiptuse orjad ehitasid Cheopsi püramiidi 20 aasta jooksul. Meie

päevil valmistavad Pittsburi elanikud kantmahu poolest sama palju kaupa päevas.

Võrreigem vaid Ameerika automobiilitööstuse produktsiooni!

Aja jooksul suureneb omahind. Järelikult, mida vähem raiskate aega teatava töö peale, seda suurem on teie kasu. See on põhjus, miks nii rutatakse, harjutatakse punkti-pealsuses ja arvestatakse sekunditega.

Kuid ometi on vähe neid, kes vääriiselt hindavad aega. Harrimann, kuulus Ameerika raudtee-ehitaja, raikask üle kümne miljoni dollari ühe täienduse peale, mis lubab võita $\frac{1}{2}$ tundi iga rongi juures. Arusaadav, et niisugune kulu võib end tasuda ainult seal, kus liikumine on suur.

Mäletan ka üht töösturit Montrealis, kes keeldus mulle oma tööstust näitamast, öeldes:

„Mul töötab praegu 600 naistöolist ja meie oleme ülekoormatud tööga... Teie viibimisel vabriku hoonetes tõstab iga naine oma pea ja vaatab Teie peale, kaotades sellega $\frac{1}{2}$ minutit. 600 poolminutit teeb välja 5 tundi kaotust. Vabandage, et ma Teile seda ütlen.“

Võib olla on see ehk liialdus, harva ettetulev liialdus. Kuid tõepoolest on ta kiiduväärne. Paberikorvid täidetakse tihti asjata raisatud minutite ja tundidega.

8-tunnilise tööpäeva juures on teil tarvitada ainult 480 minutit ja seepärast iga viie minuti raiskamine vähendab teie tööd 1% võrra. Tähendab, teie töö tagavara väheneb kuni 99%.

Kui te kaotasite 50 min., väheneb tagavara kuni 90% jne.

Kui laenasite 600.000 marka 5%, siis tuleb teil maksa igas minutis % enam kui 20 peni. Ametniku vea läbi, kes eksis maksutähtpäeva väljaarvamisel ühe päeva võrra, kaotate teie umbes 100 marka.

%% tuletavad meele kilpkonna. Ta liigub pikka, kuid selle eest ei seisata kunagi. Kui palju kiireid, mureta ja elurõõmsaid jäneseid ei ole see kilpkonn oma kiirusega siiski ära võitnud?

Kaup kaupluses on õige tihti võlguoleva kapitali näol. Seda võib nimetada surnud kapitaliks. Kaup laos toob endaga kaasa %, ruumide üüri, palgad, kütte, valgustuse, reklaamikulud jne. Kui soovite endale kindlustada kasu — peate kauba jaiamaid maha müüma.

Müümata kaupade hinnad kergivad ajaga. Vabandustel, eranditel ei ole siin kohta.

Ma tunnen poepidajaid, kel rõõm oli näha, kuidas nende kauplus vähehaaval täitus müümata kaupadest. Neile meeldis valitseda suurte tagavarade keskel ja mulle näis, et nad unistavad sellest magusast päevast, mil neil saab olema kaupluses niipalju kaupu, et neil on võimalik rahuldada kogu maailma tarvitaajate nõudmisi.

On arusaadav, et nende ettevõtte ei õitse. Nad mahutasid oma kasud kõrgematele riiluletele. Nad lihtsalt ei teadnud, et ajaga sammu kasvas nende kaupade omahind.

Suurim „produktiivsuse ekspertide“ teene seisab selles, et nad õpetasid inimesi hindama aega.

Kuid samal ajal lõpmatu arv peremehi — kaugelki mitte rikkaid — lubavad oma ümber varastada ja raisata veerand- ja pooletunnilisi aegu. Igaüks võib leida kaotatud raha, kuid kaotatud poolt tundi keegi kunagi ei leia.

Ajajooks suurendab oma hinda. Hoidke oma aega! Hinnake iga selle osa!

Elus on tõeline kapital — aeg. Kõik muu on ainult näiline. Elu, iseloom, raha, nimi — kõik ostetakse ajaga.

Kunaski ärge alake ühtki „äri“, unustades aega võtmast kalkulatsiooni teguriks.

Olgem ihnsad minutite peale! Küsigem endilt alati — kas ei saa valmistada kiiremalt ja müüa varem? Harjugem niipalju kui võimalik vähendama ajaraiskamist.

Ärgem kartkem midagi teha liig kiiresti. Seda ei juhtu kunagi. Alati leidub aeglasi (teinekord surmani) inimesi, palju juhuslikke asjaolusid ja takistusi iga seltsi, mis teie aega raiskavad. Venitamine tuleb iseenesest, kiirust peab aga taga ajama.

Scaljuures tasutakse kiirus töötundidel pikema puhkusega ja suuremate kasudega.

Nii siis — töötundidel peate teie töötama nagu ajakohane masin; selle eest saate varem vabaks ja võite sellega teha, mis teile meeldib.

Paljud ärimehed töötavad kuni kella 5, kuna nad võiksid oma töö lõpetada juba kell 3 — peab ainult mõistma...

(Järgneb.)

Kuidas juhtida detailäri?

Ratsionaalne üksikmüügi korraldus.

Äritegevuse lõppsihiks on kauba müük, kuna muu tegevus kaupmehe poolt on ettevalmistus soodsaks müügiks. Ainult see, kes kasulikult oskab ja võib müüa, on ärimees, mitte aga igaüks, kellel vaid 10.000 kr. suurune rahasumma taskus või kauba all.

Eeltoodud nõuetel, nagu kauba kõrge kvaliteet, hästi õnnestunud väljapanek, eeskujulikud äriruumid jne., on vähe, et kaupa soodsalt müüa, iseäranis tähtis on kauba müügi protseduur, s. o. teenimine ise. — Kuidas on vaja teenida?! Müüja peab olema eestkätt inimesetundja; iga ostjaga peab ta mõistma ümber käia tema, kui võiks nii öelda, seisuse kohaselt, tabades nii öelda tema meeleolu. Lõbusa plikaga tohitakse teatud määrani olla familjäärne, kuna elatanud

daami tuleb alati kohelda äärmiselt viisakalt ja aupaklikult; haritlase vastu avaldatagu enam aupaklikkust kui sõbralikkust, millega siiski ei pea liialdama. Seejuures ärgu kujutagu kaupmees endast orja, vaid tundku end iga oma kaubaravitajaga üheväärtuslikkuna; jutuajamine olenegu ostja jutuannist, kusjuures kaupmees alati pidagu meeles, et aeg on raha. Ostja käest ei tule kunagi küsida, kui palju tema kauba (ue) eest pakub; ei tohi olla liig pealetükkiv kauba „külgemäärimisega“, sest see äratub loomulikult võõras inimeses arvamise, et pakutavast kaubast millegipärast püütakse iga hinna eest lahti saada. Ülelligne kiitmine võib tüüdata. Peaks ostjale midagi vastu tema head tahtmist „külge määratama“, siis kahjatakse ta

tehtud ostu pärast ning hoidub edaspidi sinna kauplusesse minemast. Müüja ise peab müüda- vat kaupa tundma, selle tõelisi omadusi kirjeldama ja muid sellega ühenduses seisvaid kasulikke näpunäiteid ostjale andma. On ostjaid, kes alati kaebavad, kellel alati millegi üle on nuri- seda, kuid kes siiski kauplusesse tulevad. — „Andke mulle seda või teist, aga mitte niisugust nagu eelmine kord, see oli nii- ja niisugune.“ Sarnast juttu kantakse „laia suuga“ täidetud kauplusruumis ette. Niisugused ostjad teevad äri- le kahju, kuna neid rahuldada niikuini on võimatu; sarnastest nurisejatest püütagu igakord nii või teisiti kiiresti lahti saada.

Mis puutub kauba hindadesse, siis näib, et kindlad kaubahinnad tarvitajaskonnas röömusta- val viisil üldtunnustamist leiavad. Varemadel aega- del küsis kaupmees kauba eest kõrgemat hinda, teades, et ostja ennast vaid siis täielikult tun- dis olevat rahuldatud, kui tal läks korda nõutud hinnast võimalikult rohkesti maha kaubelda. Et allatingimine veel praegugi täiesti kadunud pole, tuleb nende arvele kirjutada, kel rumal kom- me on ette küsida või kellel kindel kauba välja- müügi hind kalkuleerimata. Seepärast on kind- late hindade väljapanek kauba juures väga soo- vitav, võib öelda isegi — kaubale reklaamiks. Kindlatest kaubahindadest tuleb kaupmehel ka kinni pidada ning parem on ostja lasta minna kui väärtuslikku kaupa oma hinnaga või isegi alla oma hinda müüa, sest siin ei ole tarvita- jale ülekohut tehtud, — ei osta ta täna, siis tu- leb ta varem või hiljem ikkagi tagasi. Kes oma äri jaoks kindla ostjaskonna tahab luua, see pi- dagu meeles, et kaup, mida seal müüakse, ol- gu hea. See ei tähenda veel, et müüdav kaup peaks olema kallis, vaid vähe sellest, et asi oma hinna vääriline oleks, peab kaup vastama ka ots- tarbele, milleks see ostetud. Ostja tuleb tegelikult viia veendumusele, et vaid hea kaup on kasulik ja odav tarvitada.

Kuid ka kõige truum ja äri küljes rippuvam ostja võib minna kaduma, kuna võistleja äris vaateaken, hinnakirjad, kuulutused jne. teevad oma töö. Alalise laialdase klientuuri kindlus- tab endale see kaupmees, kes äri juures läbi viib tarvili- sed uuendused, uudisartikleid ärisse sisse toob, ühe sõnaga, kes ajaga igapidi kaasa sammub. Sest mitte ainult senise ostjaskonnaga ei tule rahulduda, kuna pai- galseisimine tähendab kaupmehele peaaegu sa- ma palju kui tagurpidimine, vaja on uusi ostjaid juure meelitada, ning selleks on häda- tarviline:

et igaks ärist rahuldatult lahkuks,

et kellelegi ei oleks äris „auku pähe räägi- tud“ kauba ostmisega, mida ta kodus kahetseb, et kauba väärtus ja selle müügi hind olek- sid õieti arvestatud,

et äri ennast ostjaskonnale võimalikult tihti meele tuletaks,

et laialdase publiku tähelepanu hoolega äri- le juhitaks.

Kel need juhtnöörid alati silmi ees, sel ei puudu ka oskust nende läbiviimiseks.

Ükski kaupmees ei tohi piirduda ainult see- suguse kauba müügiga, mida temalt ta ostjad seni nõudnud; tarvitaja ostuhimu ergutatakse seeläbi, kui temale tihti uusi, praktilisi kauba- artikleid näidatakse ja nende kohta seletusi an- takse. Tubli kaupmees suurendab ostjaskonnas tarvidust kaupade järele, teeb teda nõudliku- maks tema eluviisides. Mõne aastasaja eest puudusid kaupluses kartul, tubak, kohv, tee, tükisuhkur, piiritus, petrooleum, — tänapäev ei saa meie endile üldse ette kujutada segakaup- lust ilma nendeta. Kaupmees oli see, kes need artiklid võõrsil üles leidis ja nende tarvitamise levitas. Veel paarikümne aasta eest olid näiteks grammofon ja habemenuga alles uudis- asjad, nüüd massilised kauba- artiklid. Kes uue artikli väärtust õigel ajal taipab, teenib selle müügist palju enam kui see, kes teistest käidud rada tal- lab. See on kaupmehe kultuuriline ülesanne, ja kui ei oleks olnud tublisid kaupmehi, kindlasti seisaksime veel tänapäev kultuuriliselt algast- meil.

Äri vaateaken — sellest on juba varem vä- ga tihti kõneldud, seepärast ei taha me selle juures enam üksikasjaliselt peatuda. Vaateaken peab peale seda, kui ta mööda mineja tähelepa- nu endale on tõmmanud ning tema seisatama on sundinud, vaatlejale tõesti ka midagi ütlema; ta peab silmitsejale selgel keelel kauba headu- sest ja otstarbekohasusest rääkima, temale sel- le hinda nimetama, sest ilma hindadeta oleks vaateaken nagu tumm müüja. Igaks sesooniks tulevad muudatused kas või osaliselt vaateak- nal läbi viia.

Sõna „konkurent“ mõjub nii paljudegi kaup- meeste peale umbes samuti nagu punane rätik härja peale. Asuvad ärid linnas üksteise kõr- val või üle tänava, siis sepsitatakse tihti plaan- ne, kuidas oma ametivennale auku kaevata, see- juures unustatakse aga oma ülesannete täitmi- ne ja äriettevõtte satubki ainelistesse raskustes- se. Mitte mõistus, vaid vallalepääsnud tundmu- sed kruvivad tihti kaubahinnad uskumatult alla; ka naaber peab alla oma hinda hakkama müü- ma, ja niisuguse sissisõja üldiseks tulemuseks on,

et üks elu ja surma peale võistlejaist reast välja langeb, teine aga tarvitab aastaid, et saadud haavu parandada; võitjaks jääb sarnasel korral muidugi ostjaskond kui kolmas isik — pealtvaataja tülitsejate juures. Omavahel kõlbmatul viisil võistlejad ärimed unustavad kahjuks, et ehkki neil ühes asjas huvid diametraalselt üksteisele vastukäivad on, sajad küsimused neid aga üksteisega köidavad. Seepärast peab kaupmeeskond kord kindlasti jõudma sellele arusaamisele, et ainult tihe omavaheline koostöö ning ühine ülesastumine väljaspool nii kogu kaupmeeskonnale kui ka igale üksikult kasulik on.

Ei leidu vist ühtainustki kaupmeest, kes ei kaebaks selle üle, et teda kauba võlgumüümisel nii ja nii suure summaga „poogitud“. Kokukuivanud kasu juures, millega ärimed tänapäev tegutseb, ei ole aga võimalik võtta vastu kahjusid, ilma et nad ettevõtja edaspidist tegevust suure küsimusmärgi alla ei seaks. Kogu detailkaubanduse põhialuseks on ja jääb ka edaspidi müük puhta raha eest. Kaupmel endal leidub vast kohustusi, mille täitmine sündigu kõige täpsemalt, sest sellest oleneb krediit, s. o. usaldus tema äri vastu; sageli aga ei tea ta seejuures isegi, millal ja kui palju tema võlgumüükidest kätte saab. Kui kõik kaupmehed puhta raha eest müüksid, siis ei tarvitseks kellelgi olla kartust, et ta seetõttu mõne ostja kaotab.

Lõppeks ei ole ülearune siinkohal ära märkida, et iga kaupmehe ülesanne on selleks mõju-

valt kaasa aidata, et kaupmeeskonna ametala-line aus tegevus ei asetataks kahtlasesse valgusesse. Toome allpool illustratsiooniks ühe välismaa ajalehes ilmunud nalja, mis umbes paaris tosinas teistes ajalehtedes, kes muidu kaunis heatahtlikult kaupmeeskonnale suhtuvad, õige nobedasti äratrükkimist leidis. Üks kaupmees Prantsusmaal, asudes pikemaajalisele ärireisile, andis oma tuttavale kaupmehele selle kontoris kogu teenijaskonna nähes tagasitulekuni hoiule 10.000 franki, millega tema ametivend ka nõus oli. Reisilt tagasi tulles kohtab kaupmees ametivenda viimase kodus ning palub temalt 10.000 frangi tagasiandmist, millest aga sõber kõige kategoorilisemalt ära ütleb. Jahmatusest toibudes kogeleb esimene: „Aga teie personaal nägi ometi pealt...“ Kutsutakse kohale kogu teenijaskond, kes peab tõendama, kas raha hoiuleandmine on aset leidnud või mitte; lõppeks selgub, et keegi ei ole näinud ega kuulnud, et nende peremees kõne all olevalt kaupmehelt 10.000 fr. hoiule oleks võtnud. Nelja silma all annab hoiulevõtja raha siiski sõbrale tagasi, tähendades, et ta sellega olevat tahtnud proovida, kui kindel ta oma teenijaskonna peale võib olla.

Ei tahaks uskuda, et kui selle loo tegelasteks oleksid advokaadid või ametnikud, siis ajalehed seda nii nobedasti oleksid ära trükinud, või kuigi nad seda oleksid teinud, siis oleksid jutu kangelasteks kindlasti valitud kaupmehed. Mispärast? ! Kas on siis kaupmeeskond seda ära teeninud?

Kes kasutavad kaubalepingute hõlbustusi Eesti suhtes.

Alljärgnevalt toome mitmesuguste riikide asumaade nimestiku, kes kasutavad emamaaga sõlmitud kaubalepingute hõlbustusi Eesti suhtes.

Briti asumaad:

1) Vastavalt Eesti-Briti kaubandus- ja laevanduslepingu art. 28 lõike 1 eeskirjadele käivad Eesti-Briti kaubanduslepingu eeskirjad järgmiste Briti territooriumide kohta: Barbados, Bermuda, Briti Guiana, Briti Hondura, Ceylon, Cyprus, Falkland Islands, Gambia, Gold Coast (ühes Briti Togoland'iga), Hong Kong, Jamaika ja temast olenevad territooriumid, Leeward Islands: Antigua, Dominica, Mont-Serrat, St. Christopher-Nevis, Virgin Islands; Malta, Mauritius, Nigeria (ühes Briti Cameroon'iga), Northern (Põhja) Rhodesia, St. Helena, Seychelles, Sierra Leone, Somaliland, Straits Settlements, Taganyika territoorium.

2) Vastavalt Eesti-Briti kaubandus- ja laevanduslepingu art. 28 lõike 2 eeskirjadele kasutavad enamsoodustatud riigi käsitus järgmiste Briti territooriumide kaubad: Austraalia, Iiri vabariik, India, Kanada, Lõuna-Aafrika, Lõuna-Rhodesia, Uus-Merimaa, Nyasaland'i protektoraat, Uganda protektoraat, Brunei, föderatiivsed Malay riigid: Perak, Selangor, Negri Sembilan, Pahang, mitteföderatiivsed Malay riigid: Johore, Kedah, Perlis, Kelantau, Trangganu, Veiheivei, Trinidad ja Tobago, Windward Island: Grenada, St. Lucia, St. Vincent, Bahamas.

Hollandi asumaad:

Vastavalt Eesti-Hollandi ajutise kaubanduslepingu art. 4 eeskirjadele käivad lepingu määru-sed ka kõigi Hollandi asumaade kohta.

Hollandi India: Lääne Uus-Guinea, Sumatra, Java, Borneo, Celébes, Madura, Surinam, Curaçao.

Prantsuse asumaad:

Eesti-Prantsuse kaubanduslepingu eeskirjad käivad kõigi Prantsuse kolooniate, valduste või protektoraadimaade kohta, viimaste hulka kuuluvad: Alshir ja ta alluvused Sahaaras, Tunis, Marokko. Prantsuse Lääne-Aafrika: Senegal, Mauritaania, Sudan, Niger, Ülem-Volta, Pr. Guinea, „Côte d'Ivoire“, Dahomey. Prantsuse ekvatoriaalne Aafrika: Gabon, Kesk-Kongo, Oubangan-Chari, Tchad territooriumid: Madagascar, Comores, Pr. Soomalia, Réunion. Prantsuse India: Pondichéry, Mahé, Chandernagor, Karikal, Yanou. Prantsuse Indo-Hiina: Cochinchine,

Tonkin, Annam, Cambodge, Laos. Saint-Pierre, Miquelon, Martinique, Guadeloupe ja temale alluvad territooriumid. Guyane, Uus-Kaledoonia, Loyalty saared, Markiiside saared, Taiti, Tuamoton, Vallis.

Ameerika Ühisriikide asumaad:

Põhjenedes Eesti-Ameerika Ühisriikide sõprus-, kaubandus- ja konsulaarlepingu art 28-dale käivad lepingu alla ka kõik tema asumaad, peale Panama kanali territooriumi: Havai saared, Porto-Rico, St. Cruz, St. Thomas, St. John. Filipiinide saared: Luzon, Mindanao, Mindoro, Panay, Palavan ja teised väiksemad saared.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja seisukoht uue „laevaveo seaduse“ eelnõu kohta.

Koja VI, II ja I sektsiooni poolt uuriti see seaduseelnõu põhjalikult läbi ja saadeti Koja poolt vastavate märkustega kohtuministeeriumile tagasi. Märkused käsitavad peaaesjaliselt konossementide vastutuse tingimusi, samuti ka paljusid veolepingu määri. Vastavate muudatuste vastuvõtmisel pooldab Koda seaduse eelnõu, kuid tahab seda näha maksmapanduna ainult merivedude tarvis.

Ekspertide komisjon laevaõnnetuste ja nende põhjuste uurimiseks.

Koja laevasõidu sektsiooni poolt on asutatud kolmeliikmeline ekspertide komisjon laevaõnnetuste ja nende põhjuste uurimiseks. Komisjon kannab täiesti erakomisjoni iseloomu ja tema poole võivad pöörduda laevaomanikud, kui on tarvid ligemalt selgitada laevaõnnetusi ja nende põhjusi. Komisjoni liikmeteks on sektsiooni poolt üks liige (merikooli direktor Russov) ja peale selle on tehtud ettepanu laevaomanikkude ühingu ja laevajuhtide seltsile kummalgi määrata üks esindaja. Komisjoni tegevus algab pärast 15. novembrit.

60/0-lise krediidi jaotus laevasõiduks.

Järjekorraliste odavaprotsendiliste laenude pälvete läbiivaatamisel kaubandus-tööstusministeeriumi laenukomitees määrati krediiti:

1) O.-ü. „Käsmu Laevaomanikud“ £ 4.000.— ühe umbes 2.000-tn. auriku ostmiseks.

2) Partner-Laevaseltsi Teng, Jaanberg, a.-s. Tallinna Laevaühisus ja t. — 80.000.— kr. ühe 3.000—5.000-tn. laeva ostmiseks.

O.-ü. „Eesti Mormori“ palve jäi rahuldamata (4 praami ja vedurlaev).

J. Jürgensoni palve otsustamine lükati edasi. 6%-list krediiti on veel umbes 60.000 kr. käesoleval aastal.

Laevapäaste, abiandmise ja kokkupõrgete seadus Kojale seisukoha võtmiseks.

Kohtuministeeriumi poolt on Kojale saadetud seisukoha võtmiseks nimetatud seaduse eelnõu. Laevasõidu sektsiooni poolt on eelnõu seisukoha võtmiseks saadetud vastavatele ettevõtetele ja seltsidele ja pärast 5. nov. algab seaduse eelnõu ligem arutamine sektsioonidevahelises segakomisjonis. Seadus on tähtis laevaomanikkudele, kaubaomanikkudele ja kindlustusseltsidele.

Seisukoht „laevaveo seaduse“ kohta.

Nimetatud seaduse eelnõu võeti Kojas põhjalikule kaalumisele laevasõidu, suurkaubanduse ja pankade sektsioonide esindajate poolt, mille tagajärjel saadeti kohtuministeeriumile majandusringkondade seisukoht.

Üldiselt pooldatakse seaduseelnõu, kuid tehakse terve rida parandusettepanekuid, eriti konossementi sisu ja kaupade vastutuse suhtes.

Peale selle leitakse, et seadust ei saaks täiel määral maksma panna sisevete laevasõidus.

Maakleri-, stoueri-, laevasõidu- ja speditsooniettevõtted Koja laevasõidusektsiooni juure.

Kuna Koja seadus võimaldab laevasõidu sektsioonist osavõtmist ainult laevade kaudu, tegelikult aga nimetatud ettevõtted alatasa laevasõiduga tegemist teevad, on Koja juhatus ja nõukogu otsustanud toetada VI sektsiooni ettepanekut, et nimetatud ettevõtted kuuluksid VI sektsiooni.

Ainult speditsooniaride kohta jäi küsimus lahtiseks, kuni ärid oma seisukoha avaldavad. Koja seaduse muutmisel tuleb vastav parandus läbi viia.

Tallinna sadama laevasõidu kommete selgitamine.

Laevasõidu- ja kaubandusektsioonide omavaheline komisjon Tallinna sadama laevasõidu kommete selgitamiseks on oma töö lõpetanud, mistõttu kõikides küsimustes kokku lepidi. Lahtiseks jäid vaid metsamaterjalide laadimise normid, kus küsimuse otsustamiseks kokku kutsutakse metsaeksporditöörühma koosolek. Seejärel lähevad kombed redigeeritud kujul registreerimisele.

Laevasõidu laenufondi summade küsimus.

Koda on pöörnud kaubandus-tööstusministeeriumi poole palvega, et 1929. a. võimaldataks laenufondi kas eelarve korras või deposiitsumma-

dest vähemalt 25 miljonit, kuna selle aasta summa, 20 milj., on juba läbi.

III sektsioon.

Kesknädalal, 31. oktoobril s. a., peeti kaubandus-tööstuskoja ruumes järjekorralist, arvult neljateistkümnendat, sektsiooni täiskogu koosolekut. Koosolekust võtsid osa härrad A. Ilves, M. Reinthal, F. Küttmann, J. Masmann, G. Vatsel, E. Rammulus, A. Kung, M. Leesment, E. Evald, A. Tupits, J. Karu, F. Lätte ja K. Sorga.

Ettekanne sektsiooni tegevuse kohta kiideti koosoleku poolt üksmeelselt heaks; aruande puhul võtavad sõna härrad G. Vatsel ja E. Rammulus, informeerides koosolekut k. a. suvel Austriasse, Ungarisse ja Põhja-Itaaliasse tehtud õpperetee üle. Elavaid mõtteavaldusi kutsus esile küsimus, kuidas oleks võimalik väikekaupmehi endid senisest suuremal arvul nende ühise asja ette tööle rakendada. Sektsiooni juhatusetele tahakse ülesandeks edaspidi energilisemaid samme astuda selleks, et koja häälekandja väikekaupmeeste seas rohkemal arvul levimist leiaks. Endiste seisusliikmete asutuste varanduste jaotamise asjus ei leidnud uus töö-hoolekandeministeeriumi poolt esitatud seaduseelnõu poolehoidu, kuna selles Tartu ja Narva kogu ettevõtjaskonna õigused täieliselt ignoreerimist leiavad. Pikemaid mõtteavaldusi kutsus esile uus haiguskindlustuse seaduse eelnõu. Haiguskindlustuse küsimuses pooldab sektsioon professionaal-, mitte aga territooriumipõhimõtet sundusliikmete haigekassade korraldamise asjas; avaldatakse arvamisi, mille põhjal täiesti ülearune oleks haiguskindlustust hakata ümber korraldama ka neis asutustes, kus see küsimus täies ulatuses juba on lahendatud.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Kange äädikahappe müügi keeld.

15. nov. k. a. hakkab maksma määrus (R. Teat. nr. 39 — 1928. a.), mille järele äädikahape ja -essents, mis kangemad kui 30%, vabal müügil on keeldud.

Elamiskulud vähenemas.

Elamiskulude üldindeks, nagu Stat. Keskbüroo arvutused näitavad, oli tänava juulikuus 116, augustis 114 ja septembris 112, kui 1913. a. elamiskulud arvata 100 peale. Indeksarvu vähene-

mine kahel viimasel kuul on tulnud toitluskulude vähenemise läbi, olgugi et kütte- ja valgustuskulud on tõusnud. Muud kulud on seisnud endises kõrguses.

N. M. K. Ü. kiirkirjakursus.

Kiirkirja tarvitamine kasvab järjekindlalt ärides, ametasutistes, ajakirjanduses jne., sest igalpool võtab aset arusaamine, et kiire mõtete ülesmärkimine kiirkirja abil võimaldab aja, tööjõu ja raha kokkuhoidu, missugune asjaolu ei ole sugugi vähese tähtsusega meie noore kasvava riigi majandusel.

Kiirkirja õppimine on lihtne, vajab vaid kindlat tahtet ja püsivust. Eriti soodus on seks Stolze-Schrey süsteem, mis kujutab Eesti keele nõuete kohaselt välja töötatud ja lihtsustatud kiirkirja. Selle tõttu on viimane süsteem Eestis kõige rohkem levinud, mida tõendab ka see asjaolu, et riigikogu stenografistide poolt just see süsteem leiab edurikast kasutamist.

Asja tähtsuse tõstmiseks ja huvi äratamiseks saavad parimad kursuse lõpetajad ergutuspreemiaid — nii ühingu kui asjast huvitatud asutiste ja organisatsioonide poolt.

Kõnesolev kursus võimaldab õppida kiirkirja lihtsama ja Eesti keelele kõige kohasema süsteemi järele nii teoreetiliselt kui praktiliseltki tarvilise kiiruse saamiseks.

Õppeviis: Kiirkirja teooria ühes tarviliste ülesannete lahendustega klassis. Kodused ülesanded ja harjutused. Teoreetilisele kursusele järgneb praktika kiirkirja-klubis eritasuta. Klubi praktika koosneb harjutusõhtutest, kõnede ja loengute ülesmärkimistest.

Õppejõud: Kursuse õppetööd teoreetilises kui ka praktilises osas juhib N.M.K.Ü. kiirkirja-klubi esimees H. Lauristin, kel on häid kogemusi kiirkirja praktika alal.

Aeg: Teoreetiline kursus algas 7. nov. ja kestab 1. veebruarini 1929. a. Tunnid on kaks korda nädalas: igal kesknädalal 6—7 õht. ja laup. 5—6 õht.

Tasu: Kursuse tasu on 12 krooni, liikmetel 10 krooni. Õpilastele 50% hinnaalandust.

Tunnistused ja preemiad: Peale kolmekuist praktikat klubis korraldatakse vastavad katseksamid ja omavahelised võistlused kiiruse peale. Edukaile lõpetajatele antakse vastavad tunnistused ja võistlusest osavõtjatele preemiaid asjast huvitatud organisatsioonide ja ühingu poolt. Preemiaid on ette nähtud kolm.

Õppekava: Kiirkirja kui lihtsustatud harilik kiri. Kirja lihtsustamise vahendid: lihtsustatud tähestik, täishäälikute väljajätmine ja lühendused. Kiirkirja tähestik: umbhäälikud ja täishäälikud.

Täishäälikute mittepiltlik ülestähendus. Sümbolne kolmiktooste kui Stolze-Schrey süsteemi aluspõhi. Otsetöste. Allatöste. Ülestöste. Ühendatud vokaalide sulgemine.

Kaksikkonsonandid. Sõnade algamine põhijoone alt. „ts“-reegel. Ülestõmmatud „t“. Silbid „aid, eid, uid“. Mitmesugused reeglid.

Kõige sagedamini ettetulevate sõnade lühendamine. Võõrkeele tähed. Sõnade lõpulühendused. Kõnekiri.

Soome:

Majanduslik informatsioon Soomest.

Eesti-Soome kaubandussuhet arendamise vastu on viimasel ajal Soomes märgata rohkem huvi. Tallinna Soome saatkonna sekretär Teo Snellman on välisministerruumile saatnud pikema ettekande Eesti-Soome kaubavahetusest möödunud aastatel ühes andmetega kaupade läbikäigu suurenemise ja vähenemise kohta. Oma ülevaate üldosas tähendab hra Snellman, et kaubanduslikku läbikäimist mõlema maa vahel pole tarviliselt arendatud. Üheks selle läbikäimise loiduse põhjuseks peab ta Soomes valitsevat ükskõiksust Eesti turu vastu, mida peetakse liig piiratuks. Kuid hra Snellman kriipsutab alla, et Eesti on kiiresti arenev maa ja kui ta veel saab mõned aastad rahus arenda, muutub ta varsti Baltimere maade hulgas tähtsaks faktoriks majanduslikul alal, siis aga ehk on juba hilja hakata looma kaubanduslikke suhteid Soome ja Eesti vahel. — „Helsingin Sanomat“ kirjutab Soome-Eesti kaubavahetuse asjus, et vaatamata suurtele soodustustele, mis kaubaleping pakub Soome sisseveole, ei ole seda seni kasutatud. Puuvillariiet on näit. 1. a. kõigest 36.000 E. kr. eest Soomest Eestisse sisse veetud, samal ajal oli aga sissevedu Saksast, kust peab maksma palju kõrgemat tolli, 750.000 E. kr. eest. Samuti olevat lugu paljude teiste kaupadega, mis näitab, et Soome äriühingutes puudub huvi Eesti turu vastu, ning väljaveo suurendamiseks ei ole midagi tehtud.

9. skp. kutsusid Soome väljaveoühisus ja tööstuse liit kokku nõupidamise, millest võtsid osa peaaegselt need töösturid ja kaupmehed, kes seni Balti maadesse on eksporteerinud üht või teist kaupa. Koosolekul, mida juhatas prof. Vennola, selgitati väljaveo võimalusi nimetatud maadesse. Peaaegselt puudutati väljaveo korraldamise küsimust Eestisse, kõneldi neist põhjustest, miks väljavedu Eestisse on langenud, ja abinõudest, mis oleks tarvis võtta tarvitusele kaubavahetuse elustamiseks. Arvati, et Baltimere maadele tuleks anda pikemaajalist kaubakrediiti, selleks nõuda tarvilikuks riikliku väljaveo fondi alalhoidmist ja suurendamist, mille valitsus eelarvekavast on hoopis välja jätnud. Alla kriipsutati veel, et väljaveo krediidi kinnitus tuleks valitsuse ja Soome rahaasutiste koostegevusel sisse seada, edasi tuleks Soome kaupade pakumisele ja propageerimisele Balti maades panna rohkem rõhku.

Kartuli- ja keeduvilja-import. K. a. 8 esimese kuu jooksul on imporditud

kartuleid Soome 10.624.168 kg. (l. a. kõigest 3,4 milj. kg.). Kuna l. a. kartuleid ainult Eestist sisse toodi, on tänavu tulnud juure uus importöör — Saksa. Kummastki maast on sisse veetud s. a. á 5 milj. kg. Keeduühjast on toodud sibulaid 1.071.663 kg., sellest suurem osa Saksast ja Venemaalt ning väiksem osa Eestist ja Ungarist. Sigurijuurikaid on s. a. toodud 670.460 kg., suurem osa sellest Venemaalt. Tooreid kurke on toodud 67.000 kg., kapsaid 342.000 kg., soolatud kurke 87.000 kg.

Läti:

Lõikuse tulemused.

Läti viljasaak osutus paremaks kui seda suvel arvati. Välja arvatud maakonnad, mis otse veeuputuse läbi kannatanud, ei ole saak keskmisest mitte halvem kui 70—80%. Suur puudus on eriti kartulites.

Uputuse ja vihmahõhkuse läbi tekkinud kahjusid tähele pannes määras põlluministeerium juba kevadel abirahaks Ls. 500.000.—, millest peaaegselt seemnete ja loomatoidu ostmiseks anti laenu Ls. 380.000.—. Et ka uued külvid üle uputati ja mitmes kohas täielist viljalkaldust näha oli, siis määras valitsus krediidi (ilma eelarvet muutmata, teiste krediitide kärpimise kaudu) abi üldsummas Ls. 7.500.000.—.

Viljalkaldus nõuab impordi suurenemist söögi- ja seemevilja ning loomatoidu näol ja mõjub kindlasti põllu- ja põllumajandusesaaduste väljaveole. Kuid vastavaid andmeid tuleb oodata tulevikus.

Suur kartuliikaldus (vaatamata tänavusele külvipinna suurenemisele) tekitas siin spekulatsioonid ja mitmed ärid pöörasid põlluministeeriumi poole kontsessioonide saamiseks sisseveoks. Et Eesti on ainus maa, mis peale Läti kartulivähjast ja muudest kardetatavatest haigustest vaba, siis on loomulik, et Eestile avanesid suured võimalused kartuli müügiks Lätisse. Pärast seda, kui saatkonna toetusel mõned raskused, tekkinud Läti ja Eesti määruste lahkuminekutõttu, kõrvaldati, sai rida Eesti ärisid loa Lätti tuua kartuleid. Suurema ostu kohta on käimas läbirääkimised Konsumi ja ETK vahel. Eesti võiks rohkem teendada, kui ta en-gros-müükide asemel siis avaks ühise esinduse müügiks otse väikekauplejate ja algtarvitajate ühisustele.

Rootsi:

Puuturg.

Uusimate teadete järgi Rootsi puuturul olivat viimasel ajal eriti rohkesti metsamaterjali müüdud Inglismaale ja Schotti. Siiski dominee-

ris tänavu metsaväljavedu Euroopa mandrile ja Prantsuse, Hispaania, Saksa ja Belgia on mõned sordid täieliselt ära ostnud. Metsamüügi üldarv oktoobri keskel tõusis 900.000 standardile, mida peetakse väga heaks resultaadiks. On arvata, et enne laevasõidu hooaja lõppu veel suuremaid partiisid metsamaterjale välja veetakse.

Rootsi kaubalaevastiku aastane uute kapitalide vajadus.

Rootsi kaub.-tööst.-ministeeriumi andmetel on Rootsi kaubalaevastiku aastane kapitalide vajadus järgmine (milj. kr.):

	Ehft. Roots ja remondid	Laev. sissevedu	Laev. välja-vedu	Kokku tarvidus	Sellest remon- did
1901/1902	8,91	5,70	0,61	14,0	1,
1906/1910	12,26	6,72	0,34	18,6	1
1913	19,74	8,14	0,94	26,9	9,3
1923	42,67	6,95	0,80	48,8	25,3
1926	55,54	7,77	13,51	49,8	27,2
1927	62,47	8,50	21,59	49,4	28,6

Nagu näeme, vajab Rootsi aastast ümmarguselt 50 milj. kr. kapitali, millest laevade puhast juuresoetamine nõuab ümmarguselt 25 milj.

Järjekorraline laenude jaotus Rootsi laevasõidu laenufondist.

Juuni-augustikuus on Rootsis antud laenufondist laene järgmistele seltsidele: L.-ü. „Concordia“ 350.000 kr., L.-ü. „Frem“ 400.000 kr., A.-s. „Götha“ 125.000 kr., L.-ü. „Nordstjerman“ 450.000 kr., L.-ü. „Reut“ 350.000 kr., A.-s. „Svea“ 400.000 kr., A.-s. „Svenska-Americo-Mexico Linien“ 500.000 kr., A.-s. „Transatlantic“ 250.000 kr., A.-s. „Transpacific“ 500.000 kr. Kokku 3 miljonit 225.000 kr. Laenud on antud üldalusel 8 a. peale alandatud protsendiga uute laevade juuresoetamiseks.

Oktoobrikuu jaotuses anti veel: A.-s. „Svea“ 600.000 kr., „Svenska Amerika Linien“ 1.000.000 kr., „Transatlantic“ 300.000 kr., „Transpacific“ 150.000 kr., A/B „Reut“ 350.000 kr. — Kokku 2.400.000 kr.

Saksamaa:

Soolikate ja nahkade sissevedu Saksamaale.

Soolikate ja nahkade sissevedu Saksamaale on tollivaba, kuid allub loomatervishoia järelevaldusele. (Maks ½ Pf. kg. eest.)

Järelevaldusest on vabad:

1. Kuivatatud lambasoolikad, kui nad on sisse määratud karbooliga, kresooliga, kampferiga või naftaliiniga.

2. Keeltena (viili) kuivatatud või lahtilõigatud soolikad. (Ülespuhutud kuivatatud soolikad käivad järelevaatuse alla.)

3. Soolatud ja kuivatatud nahad.

Värskete soolikate sissevedu, kuigi õhukindlates nõudes, isegi mustretina, on keelatud. Siseseveoks tulevad ainult soolatud ja kuivatatud soolikad.

Sissevedu on lubatud eriloaga:

1. Soomest, Eestist, Lätist, Leedust, Poolast, Meemelist ja Danzigist.

2. Venemaalt.

Soolikad ja nahad peavad olema läbi soolatud. Looma (Rinder) soolikad peavad olema kuivalt soolatud, s. t. saatmisnõu lahtitegemisel ei tohi olla vedelikku. Venest tulnud soolikad ja nahad võivad olla pärit ainult nimekirja järele kindlaksmääratud tapamajadest ja soolikad olla määratud ainult üksikutele kindlaksmääratud firmadele.

Loata: — kõikidest teistest maadest.

1927. aastal on sisse veetud: soolikaid 459.212 dz. (ligi 82 miljoni eest). Suurem osa, 114.000 dz., Ameerikast ja Argentiinast — 90.000, Daanist — 78.000, Hollandist — 31.000, Venemaalt — 16.000, Lätist — 1.487 ja Leedust — 388.

Peenemad soolikad töötatakse ümber Saksa maal (puhastatakse) ja veetakse jälle välja — 1927. a. üldse 63.407 dz.

Greeka:

Päritolutunnistused Greekas.

Meie peakonsulaat Greekas teatab, et hiljuti Greeka vabariigi presidendi dekreediga maksma

pandud kord näeb ette, et Greeka konsulid võtaksid maksu kauba päritolutunnistuse tõestamise eest à 3 kulddrahmi (see on 3 kuldfranki), kui sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes ja kokkulepetes pole teisiti ette nähtud.

Kaubalepingute sõlmimine paljude teiste riikidega on aga siia toonud muudatusi. Nii on mõnede riikidega päritolutunnistuste tõestamise maks hoopis kaotatud, teiste suhtes alandatud.

Kaubalepingus Hollandiga, mis sõlmitud 12. mail 1926. a., on see maks vastastikkuna kaotatud.

Kaubalepingus Itaaliaga (24. dets. 1926. a.) on päritolutunnistuse tõestamise maks määratud 2 kuldfrangiga peale.

Kaubalepingus Prantsusmaaga on sees eriline klausel selle kohta, mille järgi igakord, kui päritolutunnistus ei ole välja antud vastava riigi sellekohase valitsusasutuse poolt, kauba sihtkoha maal on õigus nõuda päritolutunnistuse viseerimist (tõestamist) konsulite poolt. Maks on Prantsusmaa suhtes 3 k.-fr., kuid kui kummagi riigi konsulid peaksid võtma rohkem, siis võib, vastastikkuse põhimõtte alusel, ka teine riik oma konsulitele kirjutada ette võtta samapalju.

Kaubaleping Eestiga päritolutunnistuste viisa (tõestamise) maksu otsekohe ei käsita, jättes mõlemale riigile vabaduse päritolutunnistusi nõuda (§ 14) ja vabastades sellest kohustusest postpakid, kui nendes sisalduv kaup, sisseveomaa tunnustuse järgi, ei ole ärilise iseloomuga. Ühtlasi kindlustatakse (§ 14, lõpulõige) vastastikkuna enamsoodustuse põhimõtte nende tunnustuste suhtes.

ÄRI- JA TÖÖSTUSETTEVÕTETE TEGEVUSEST.

A.-S. „Laferme“ suurem tubakatööstus Eestis.

Tallinn, Piritä tee 6-b.

Tubakatööstust või õigem toortubaka ümber töötamist kuni 1919. a. Eesti pinnal üldse ei olnud. Enne maailmasõda veeti sisse Eestisse tubakat ja ta saadusi peaaesjaliselt Peterburi, Moskva ja osalt ka Riia tubakavabrikutest, okupatsiooniajal aga Saksaamaalt.

Alles 1920. a. asutati meil esimesed väikesemad tööstused tubaka ja ta saaduste valmistamiseks. Vastavate sisseveadete, masinate ja vilunud tööjõudude puudusel töötasid seesugused täiesti uued ettevõtted esialgu kaunis vähesel

1921. a. tekkis aga tubaka suurtööstus, mille kaudu on tänapäeval jõutud juba nii kaugele, et kõik meil tarvitusele tulev tubakas ja ta saadused on kohapeal toormaterjalist ümber töötatud ja meie tubakatööstus on nüüd üheks tähtsaks riigi sissetulekuallikaks ja toeks riigi eelarvele.

1921. a. rajatud tubaka suurtööstuse ettevõtte asus kõigepealt aktsiaselts „Laferme“, mis sugune on suuremaid tubakavabrikuid Eestis ja missugune ettevõtte on teinud suuremaid edusamme tubakatööstuses meie iseseisvuse kestes.

„Laferme“ nimeline tubakavabrik asutati Peterburis 1852. a. Töötades alul väga kitsalt, tõusis nimetatud tööstus peatselt üheks suuremaks ettevõtteks, nii et 1913. a. asutati juba tubakatrüst, mille pärast töötas Venemaal 13 kõige suuremat tubakavabrikut.

Selle suurtööstuse hiiglategevusest saame piltliku kujutuse, kui tuletame meele, et näit. 1922. a. valmistasid tema ettevõtteid päevas üle 27 milj. paberossi ja hulk muid saadusi.

Vene revolutsiooni päevil lõpetas tähendatud ettevõtte oma tegevuse, asutades uusi suuremaid tubakavabrikuid mitmes Euroopa riigis.

Muuseas asutati ka Tallinnas tubakavabrik „Laferme“, aktsiaseltsi näol, 20 milj. põhikapitaliga.

Alktsiaseltsi etteotsa asusid aga endised Peterburi vabriku juhid, kes oma suurte kogemuste ja vilumuse tõttu viisid ettevõtte tegevuse soovitavale kõrgusele.

Vabrik on mahutatud praegu suure neljakordsesse kivihoonesse ja on varustatud täiesti ajakohase sisseseadega, kusjuures vabrikul on 2 suuremat ladumaja ja eraldi hoone jõujaama tarvis.

Vabrikul on liikumata varandust üle 31 milj. ja liikuvat varandust üle 25 milj. sendi ja tema juure on toodud üle tubakavabrikud o.-ü. „Havanna“ ja a.-s. „Reier ja Ko.“

Et saada ülevaate, kuidas töötab meie suurim tubakavabrik, poleks sugugi liigne heita lühikest pilku tema töökodadesse.

Tubakavabrik „Laferme“ on 7 suurt jaoskonda: 1. Tubaka sorteerimise jsk. 2. Tubaka lõikamise jsk. 3. Ümbertöötatud tubaka pakkimise ja panderollimise jsk. 4. Paberossikestade valmistamise jsk. 5. Paberosside toppimise jsk. ja 6. Paberosside pakkimise ning panderollimise jaoskond.

Peale selle on vabrikul veel eri kartonaaž- ja litograafiaosakond, kus peale vabriku tarvete täidetakse ka eratellimisi kartonaaž- ja litograafia-töodes, valmistades kõiksugu etikette, plakateid, papptöid jne.

Tubakavabriku vastutavaks juhatajaks on härra A. Pert. Tööd leiab aga A.-S. „Laferme“ ettevõtetes ühes litograafiaosakonnaga keskmiselt 300 töölit, peamiselt naistöölised, ja 15—20 ametnikku.

Peatudes lühidalt tubaka ümbertöötamise juures võiks märkida järgmist.

Tubaka sorteerimine sünnib käsitsi, kus lõhutakse või kitkutakse tubakalehti ümbertöötamiseks, niisutades neid teataval määral veega.

Sorteerimisele järgneb tubaka lõikamine. Siin valmistatakse tubakat paberosside toppimiseks ja müügiks suitsutubakana. Vabrikul on üks suur tubakapress ja 3 suurt tubakalõikamismasinat.

Müügile minev tubakas pakitakse käsitsi. Töötatakse läbi 100—120 pd. lehttubakat 8 tunni jooksul.

Paberossikestade jsk. töötab 15 kestavalmistamismasinat, neist 2 kiirmasinat. Iga masin valmistab keskmiselt 85—240.000 kesta 8 tunni jooksul, kiirmasinaid valmistavad isegi üle 300.000 kesta. Paberossikesti valmistatakse ainult oma tarbeks ja peaaegu kõik siin tarvitusele tulev materjal on kodumaa saadused, ainult peenikest paberit veetakse osalt sisse Soomest.

Paberosside toppimise jsk. töötab 20 masinaga, millest 3 kiirmasinat. Neist masinaist topib igauks 8 tunni kestes 50—120.000 paberossi.

Päevas topitakse üldse umbes 1.500.000 paberossi.

Üldiselt peab tähendama, et kui võrrelda esialgseid tubakatööstusi käesoleva aja omaga, siis panevad imestama need hiiglatagajärjed, mis on saavutatud tubakatööstuses masinate tööle rakendamisega.

Huvitavamalt kui ükski muu töö tubakatööstuses sünnib paberosside pakkimine.

„Laferme“is toimetatakse seda käsitsi, kuid liikudes selles jaoskonnas jääb mulje, et töötavad mitte inimesed, vaid mingisugused omapärased automaatsed inim-masinaid. Nende elurõõmsate noorte preilide näppude väledus ületab kahtlemata nii mõnegi võimsa masina nii kiiruses kui korrapärasuses. Igauks neist pakib 70—100.000 paberossi päevas, kuid selleks on vaja suurt vilumust ja väledust.

„Laferme“i tubakavabrik töötab ümber igal aastal üle 21.000 puuda lehttubakat, lastes turule aastas kuni 450 milj. paberossi ja 300.000 naela suitsutubakat.

Ümbertöötamisele tulevad peamiselt kõrgeväärtsulikulid Greeka, Bulgaaria, Türgi, India, Vene ja Ameerika tubakad, mis on ostetud üles otsekohe tubakaistandustes või Euroopa suurematel turgudel.

Neist tubakaist on vabrikul suured tagavarad oma ladudes ja nende koguväärtus ulatub üle 150 milj. sendi.

Ladudeks on vabrikul avarad tolli- ja aktsii-sihooned, kus tubakas seisab puudastes või raskemates kottides, ning neid ladusid täiendatakse regulaarselt värske saadustega.

Suured tubakatagavarad võimaldavad vabrikul töötada ümber mitte ainult esimese järgu

kaupu, vaid lasevad hoida alal ka saaduste hea maitse.

A.-S. „Laferme'i“ tubakavabrik on suutnud täiel määral võistelda kauba headuselt valismaa omaga ja tema saadused on leidnud laialdast tarvitamist.

Seda kinnitavad ka mitmed kõrgemad hin-

nangud paljudel näitustel ja 1927. a. Pariisi näitustel omandatud kõrgeväärtuslik „Grand Prix“.

Üldiselt näitab vabriku produktsioon järjekindlalt tõusu.

On püütud leida oma saadustele ka välis-turgu, kuid kõrged kaitsetollid on selleks loonud suuri tõkkeid. —k.

A.-S. Kapsi ja Ko. elektri- ja raadiotarvete kaubamaja.

Harju tän. 46, Tallinn.

Firma asutati 1909. a. Arnold Kapsi poolt, reorganiseeriti August Kapsi ärisse astumiseks elektrotehniliseks tööstus-kaubandusettevõtteks. 1920. asus ettevõtte Harju tän. 46 oma majja. Praegu võtab äri oma alla suure 3-kordse hoone. 1923. a. avas firma speditatsiooniosakonna, mis töötab edukalt. 1926. a. muudeti firma aktsiaseltsiks Kapsi ja Ko.

Aktsiaseltsi peakontoris Tallinnas ja Tartu osakonnas leiab alalist teenistust üle 100 inimese.

Visa eesti sitkuse ja tööga on A.-S. Kapsi ja Ko. meie kodumaal elektritööstuses ja -kau-

banduses tõusnud tooniandvale kohale, olles sel alal suuremaid ettevõtteid.

Välismaa kapital, mida see firma Eestis esindab, tõuseb muinasjutuliste summadeni Eesti rahas, s. o. 60 miljardi sendini.

Peaesindused, mis usaldusega Kapsi ja Ko'le antud, on järgmised: Philipsi kuulsamad elektrilampide, raadiolampide ja raadiotarvete tehased.

Bergmanni tehased — Berliinis, kes valmistavad voolumõõtjaid, isoleeritud mere-, maa- ja õhukaableid, katkestajaid, lifte, elektri-

Üks nurk raadiolaboratooriumist.

tramme, elektrilokomotiive, turbiine, dünamosid ja igasuguseid muid elektriaparaate.

Exide — London — akkumulaatorid, väikesed ja suured: autodele, raadiotele, arstidele, allveepaatilele ja elektrijaamadele.

Hartmann ja Braun — Frankfurt Maini ääres, valmistab mõöduriistu laboratooriumidele, tehastele ja elektrijaamadele. Selle firma leidused võimaldavad mõõta temperatuuri, auru- ja veesurvet, gaaside kokkuseadet läheda ja kaugel maa peale nii, et suurte tehaste juhatus oma kabinetist võib jälgida iga tööstuse katelde, masinate jne. tööd ja seisukorda.

Hellesens — Kopenhaagen: taskulambipatareid ja kuivad elemendid.

1927. a. võttis firma enda peale veel tuntud Nobeli lõhkeainete esinduse. Suurejõuliste lõhkeainete, dünamiidi, astraliidi, kapslite ja süütenööri ladu asub Nõmme lähedal liivamägedes.

Peale selle on A.-S. Kapsi ja Ko. mööblivabrik A.-S. Massoprodukti suurem aktsionäär.

Erilist tähelepanu väärivad aga A.-S. Kapsi ja Ko. raadioosakonna tööstuslik ja kaubanduslik tegevus.

1923. a. organiseeris A.-S. Kapsi ja Ko. erilise raadioosakonna. Selle kaudu varustab firma kogu maailma raadio vastuvõtteaparaatide ja tarbematerjaliga ja selle osakonna eriliseks ülesandeks on olnud hoida ära valmisaparaatide sissevedu välismaalt.

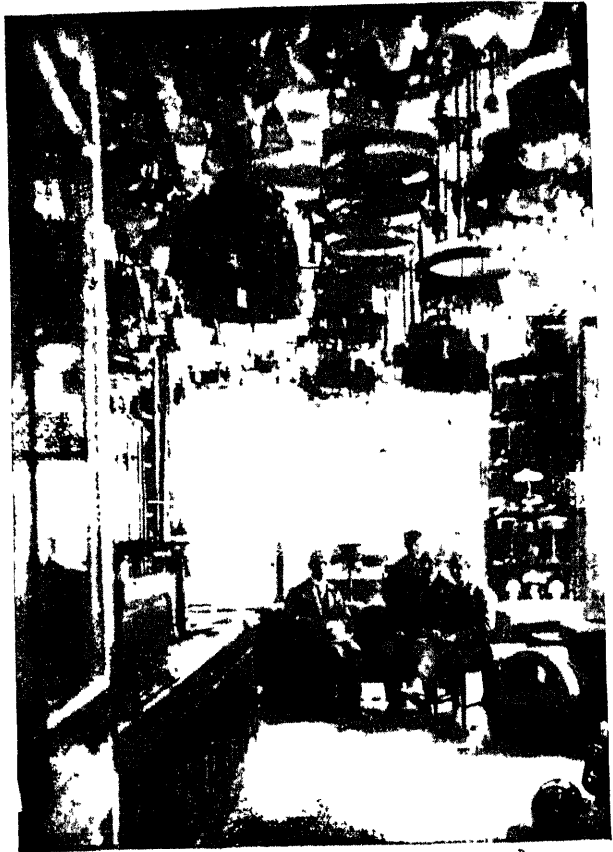
A.-S. Kapsi ja Ko. on ainus firma Eestis, kes on ehitanud telefoni ja telegraafi saate ja vastuvõtte spetsiaaljaamu ja kantavaid lühilainejaamu jällegi spetsiaalseks otstarbeks.

Ringhäälingute vastuvõtteaparaatide ehitamisel on A.-S. Kapsi ja Ko. annud Eestile täiesti omapärased vastuvõtjate tüübid, mis ka suurima välisvõistluse ees ei ole taganenud ja oma võime, ulatuse ja helipuhitusega võivad seista iga teise kaugevastuvõtja kõrval. Neist tähtsamad low-loss-nöitrodüünid „Neutresto“ ja „Resesto“.

„Neutresto 5“ on eriline kaugevastuvõtja ja teda on müüdud 1926. a. 10, 1927. a. 50 ja 1928. a. 80 seadet, kokku 140.

„Neutresto 4“ — samal printsiibil, kuid väiksem, tema müük oli 1927. a. 35 ja 1928. a. 90 seadet, kuna vastuvõtjaid „Resesto“ on müüdü kokku 614 seadet.

Kaugevastuvõtjate alal töötab praegu Kapsi firma laboratoorium innukalt nöitralisatsiooni kõrvaldamise kallal ja on leitud, et see pahe on

Osa A.-S. Kapsi & Ko. ärruumist.

moodsate Philips'i lampide tarvitamisel eemaldatav.

Juba praegu on A.-S. Kapsi ja Ko. poolt vastuvõtjad lastud turule, mis ei tarvita nöitralisatsiooni, nagu Baltic K—25—5-lambiline ja vahenditu kõrgesageduskövendusega tüüp Baltic 24.

Kõik aparatuurid kontrollitakse enne müügilaskmist firma eriteadlaste poolt dir. Arnold Kapsi isiklikul järelevalvel.

Raadiotarvetest veetakse firma poolt sisse peaaegjaliselt ainult kõrgeväärtslikke üksikosi.

Firma esindab raadio alal tehaseid Philips Hollandis, Baltic Rootsis ja Wilkins & Whright Inglismaal.

Nende esinduste ladude najal on võimalik kõrgeväärtslikke seadeid valmistada kiiresti ja otstarbekohaselt ning ökonoomselt, olles ripumatu väiksemate tehaste produktsiooni konkurentuurist.

Olgu veel tähendatud, et A.-S. Kapsi ja Ko varutab ka meie kaitseväge raadio saate- ja vastuvõttejaamadega ja materjalidega, missugustega ollakse väga rahul.

Teadaandeid merimeestele,

valja antud Mereasjanduse Peavalitsuse Tuletornide Osakonnast.

Nr. 14. Tallinn, 19. oktoobril 1928. a.

Nr. 37. Jää tulekuga koristatakse ära tuleboid Muhu väinast.

Nr. 38. Hoiatus. Automaattuled võivad olla talve ajal ühest küljest lumega või jääga kaetud, mistõttu nende tuled osalt ei paista.

Nõndasamuti võivad toodrid ja nende korvid olla jäätanud või vigastatud, mis talvel on võimatu parandada.

Nr. 39. Undva automaattuli on jälle põlema pandud.

(Teadaanne merimeestele nr. 5/11 1928.)

Nr. 40. Muhu väin. Seanina.

Laiuses 58° 41,1' N ja pikkuses 23° 11,5' O on rauast posti otsas seatud üles automaatne valge plinktuli. Karakter: Plink 0,2. Pime 0,8. Kordub iga 1 sek. järele. Tule kõrgus merepinna 3 meetrit. Kaugelepaistvus 6 ml. Valgustatakse ainult siis, kui Viinakari tuleboi kustunud või kui teda ei ole kohal.

Kõik sihid on õiged, mere poolt.

E. V. Tuletornide nimekiri 1928. a. nr. 86-a.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis.

Loomatoidupreparaat „Proven-dine“, mis koosneb mineraalainest ja maisijää-

nustest, mineraalainet (tuhka) leidub umbes 28% ja koosneb peamiselt vosvorhapu-kaltsiumist (arvatavasti kondijahu), t. t. § 39 alla kuuluvaks, kui eraldi valmistatud loomatoit (T. K. otsus nr. 2155 — 29. IX. 28 a.).

Klaasist teosed sisselihvitud õigejooliste, ringi-, ovaalikujuuliste või palmiokste taoliste sügavustega (lihtne palmilihv või fatsetee-

THOMAS CLAYHILLS & SON

TALLINN

SPEDITSIOON ∞ LAEVADE AGENTUUR
LAADIMINE ∞ OMA AIDAD - RAUDTEEGA
ÜHENDUSES ∞ OMA PUKSIIRID JA PRAAMID

Korralik laevaühendus

TALLINN-STOKHOLMI ja TALLINN-STETTINI
vahel

AGENDID:

Bergenske Baltic Transport Ltd. Danzig
Deutsche Orient-Linie A.G. Stettin-Hamburg
Pernauer Reederei A.G. Pernau
Ernst Russ Hamburg
Steffiner Dampfer-Compagnie A.G. Stettin
Stockholms Rederiaktiebolag. «Svea» Stockholm
Worms & Cie Le Havre

AGENDID:

Telegr. aadr.: CLAYHILLS-TALLINN. Kõneir. 1-18, 26-76

rimine), t. t. § 77 p. 3 alla kuuluvaks, kui klaas-
asjad lihvitud; klaasasjad lihvitud samal viisil ja
kõik või osalt matiks tehtud (mateeritud), t. t.
§ 77 p. 4-b alla kuuluvaks; klaasasjad ilustatud
mustritega, mis enesest lehti või vartega lehti
kujutavad, t. t. § 77 p. 5 alla kuuluvaks (T. K.
otsused: nr. 1285 — 17. IX 27. a.; nr. 2033 —
1. IX 28. a.; nr. 2148 — 22. IX 28. a. ja nr. 2165
— 29. IX 28. a.). Sellega kaotavad maksvuse
minu ringkirjad 5. X 27./28. a. nr. 49 p. 6 ja 18.
IX 28. a. nr. 55 p. 4.

Autopasun, mis koosneb vasest pasunast
ja ilma kiulise materjali lisanduseta kummipal-
list, mida ilma instrumentideta pasunast lahu-
tada saab: metalloosad t. t. § 149 p. 2 ja kummi-
osad § 88 p. 1-a alla kuuluvaks, seletades, et kui
viimane osa ilma instrumentideta ei oleks lahuta-
tav, siis kuuluks terve pasun § 149 p. 2 alla pea-
materjali järele (T. K. otsus nr. 2166 — 29. IX
28. a.).

Kummiga kaetud riidest ja va-
hariidest väikesed käekotid, olgugi

ilustatud trükitud piltidega, t. t. § 215 p. 2 alla
kuuluvaks, kui pudukaup lihtsast materjalist (T.
K. otsus nr. 2170 — 28. IX 28. a.).

„Schutzlack BASF“, mis kuulub saapalak-
kide hulka ning ei sisalda etüülalkoholi, atsetoo-
ni, eetrit ja amüülatsetaati, kolloodiumvilla la-
hustajana on tarvitatud mittepõlev ja vees ker-
gesti lahuv orgaaniline segu keedupunktiga 120 -
130° C vahel, millele juure lisatud vähesel mää-
ral ritsinusõli, t. t. § 112 p. 9 alla kuuluvaks (T.
K. otsus nr. 2171 — 6. X 28. a.).

Veoauto, autojuhi kabiiniga, kuid
ilma platvormita, t. t. § 173 p. 6-c alla kuulu-
vaks, kui veoautomobiil (T. K. otsus nr. 2173 —
6. X 28. a.).

Papist reklaamsilt, mis eestpoolt
kaetud sametist kangaga ja tagantpoolt pabe-
riga, esiküljel sildi äärtel kauba nimetus ning
kujutis, keskkohal peegel, t. t. § 215 p. 2 alla
kuuluvaks kui pudukaup lihtsast materjalist (T.
K. otsus nr. 2176 — 6. X 28. a.).

Turgude ülevaade.

Tähtsamate toiduainete hindadest.

Kui võrrelda tähtsamate toiduainete väike-
müügi hindu, nagu nad olid Tallinna turul sep-
tembrikuus tänavu ja läinud aastal Stat. Kes-
büroo andmete järele, siis näeme, et mõnedel toi-
duainetel on hind seisnud samas kõrguses kui läi-
nud aastal. Niisugused toiduained olid (hind
märgitud sentides naelalt): kruubid (18), peen-
leib (14), sai (20), kollased herned (18), riis
(20), manna (20), makaronid (30), sulatamata
loomarasv (40) ja heeringad (23). Langenud

oli hind sepikul (16 sendi asemel 15), karpkiludel
(50 s. 55 asemel), suhkrul (17 s. 19 asemel) ja
veiselihal, praelihal (41 s. 44 asemel). Tundu-
valt kallim oli hind kartulitel, mille puud tänavu
maksis 124 senti, kuna hind läinud aastal oli 94
senti. Võil (meierei või) oli hind tõusnud 111
sendilt 121 sendile naelalt ja sulatatud sea-
rasval 65 sendilt 80 sendile. Peale looma
praeliha oli muu liha mõne sendi naelalt kallim.
Samuti olid kalad ja aiavili mõni sent kallimas
hinnas.

London.

10. XI. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.		
Northern Manitoba	£	49/
Hard Winter	”	45/
Rosario Santa	”	44/
Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.		
Manitoba	”	33/
Austraalia	”	33/
Kansas	”	33/3
Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —		
370 Ingl. naela	”	33/—
California, kaal — 424 Ingl.		
naela	”	43/6
Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela		
La Plata	”	25/9
Canada Nr 2	”	—
3. XI. 28. Linad, cif.		
Riga Z. K.	”	88.0 — 86.0

Pärnu H. D.	£	83.0 — 82.0
Slanetz U/A Medium	”	95.0 — 92.0
Bacon, kaal 112 Ingl. naela,		
Iiri	sh.	88.0 — 96.0
Daani	”	84.0 — 92.0
Kanada	”	82.0 — 88.0
Ameerika	”	—
Munad, kaal — 120 Ingl. naela		
Inglise	”	20.0 — 28.0
Iiri	”	—
Või, kaal — 112 Ingl. n.		
Hollandi	sh.	192.0 — 194.0
Daani	”	196.0 — 198.0
Uus-Meremaa	”	170.0 — 190.0
Austraalia	”	150.0 — 184.0
Argentina	”	166.0 — 176.0
10. XI. 28.		
Eesti või	”	—
Läti või I sort	”	—
” ” II ”	”	—

Hamburg.

10. XI. Nisu				
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	226—228		
Manitoba, cif 100 kgr. eest ter. m. fl.		13.95		
Hard Winter, cif 100 kgr. eest termiin	fl.	12.80		
Ameerika jahu, cif. 100 kgr. eest termiin	\$	5¾ - 7		
Rukis				
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	224— 226		
Western II, cif 100 kgr. eest	fl.	12.05		
Kaerad				
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	224—226		
10. XI. Odrad, talve				
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	180—182		
Odrad, suve				
Sisemaa, tonni eest . . .	"	220—240		
Suhkur				
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. eest, loco	£	12/—		

Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termiin	£	11/11¼
Jaava, 50 kgr. eest, termiin	"	12/1½
American Fine Granulated 50 kgr. eest		
10. XI. Riis		
Burmah II, 50 kgr. eest	"	14/3
Rasv		
Purelard American, 100 kgr. eest	\$	31½
Steamlard	"	29¾
10. XI. Või Berliini en gros hinnad, tsentneri eest	Rmk.	
Sisemaa I sort	"	192
" II "	"	175
Välismaa I sort	"	213—217
" II "	"	196—198
" III "	"	175—180
Besti või	"	202—204
Läti punane	"	203—204
" must	"	198—199

Välisbörsid:

	L O N D O N										
	30. X	31. X	1. XI	2. XI	3. XI	5. XI	6. XI	7. XI	8. XI	9. XI	10. XI
Frank . . .	124.14	124.14	124.12	124.11	124.10	124.15	124.15	124.15	124.13	124.13	124.12
Dollar . . .	4.8490	4.8487	4.8494	4.8488	4.8481	4.842 ¹ / ₃₂	4.8481	4.8481	4.8482	4.8484	4.8481
Rootsi kroon	18.14 ¹ / ₈	18.14	18.14 ¹ / ₄	18.14	18.14	18.14	18.138	18.14	18.138	18.137 ⁸ / ₈	18.137 ⁸ / ₈
Daani kroon	18.19	18.187 ⁸ / ₈	18.19	18.187 ⁸ / ₈	18.19	18.19	18.191 ⁸ / ₈	18.19 ⁸ / ₈	18.19 ¹ / ₄	18.19 ¹ / ₄	18.19 ¹ / ₄
Norra kroon	18.193 ⁸ / ₈	18.195 ⁸ / ₈	18.195 ⁸ / ₈	18.195 ⁸ / ₈	18.195 ⁸ / ₈	18.19	18.193 ⁸ / ₈	18.19 ¹ / ₄	18.19 ⁸ / ₈	18.19 ¹ / ₄	18.193 ⁸ / ₈
Saksa mark	20.355 ⁸ / ₈	20.353 ⁴ / ₄	20.358	20.357 ⁸ / ₈	20.357 ⁸ / ₈	20.36	20.357 ⁸ / ₈	20.355 ⁸ / ₈	20.355 ⁸ / ₈	20.36	20.36
Soome mark	192.70	192.67	192.67	192.72	192.67	192.75	192.70	192.70	192.70	192.70	192.75
Floriin. . .	12.0931	12.0925	12.0912	12.09	12.0896	12.09	12.0868	12.0862	12.0812	12.08	12.0806
Liira . . .	92.528	92.60	92.59	92.59	92.59	92.60	92.60	92.60	92.60	92.60	92.58
Helveetsia fr.	25.20 ¹ / ₈	25.198	25.20	25.20	25.20	25.20	25.197 ⁸ / ₈	25.198	25.19 ¹ / ₄	25.198 ⁸ / ₈	25.19 ¹ / ₄
Tshehhosl.kr	163.62	163.62	163.62	163.62	163.62	163.75	163.65	163.62	163.56	163.62	163.62
Belgia frank	34.887 ⁸ / ₈	34.887 ⁸ / ₈	34.888	34.89	34.888	34.89	34.89	34.89 ¹ / ₈	34.89	34.89	34.89
Schillingid .	34.48	34.47	34.46	34.47	34.48	34.475	34.47	34.48	34.47	34.49	34.49
Pengo . . .	27.83	27.86	27.82	27.84	27.83	27.84	27.81	27.82	27.81	27.81	27.81
Latt	25.16	25.16	25.17	25.16	25.16	25.16	25.17	25.15	25.18	25.17	25.17
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv. . .	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42
Esti kroon.	18.10	18.12	18.10	18.11	18.12	18.11	18.12	18.12	18.12	18.12	18.12
Höbe p/unts	2/23 ⁴ / ₄	2/23 ⁴ / ₄	2/25 ⁸ / ₈	2/23 ⁴ / ₄	2/215 ¹⁶ / ₁₆	2/23 ⁴ / ₄	2/211 ¹⁶ / ₁₆	2/25 ⁸ / ₈	2/211 ¹⁶ / ₁₆	2/211 ¹⁶ / ₁₆	2/23 ⁴ / ₄
Plaat. p/unts											
Kuld p/u. .							84/111/2	287,6-290			

	B E R L I N										
	30. X	31. X	1. XI	2. XI	3. XI	5. XI	6. XI	7. XI	8. XI	9. XI	10. XI
Naelsterling	20.356	20.355	20.359	20.356	20.356	20.357	20.353	20.356	20.357	20.357	20.36
Frank . . .	16.40	16.40	16.395	16.40	16.40	16.405	16.40	16.40	16.40	16.405	16.395
Dollar . . .	4.198	4.1975	4.1985	4.1980	4.198	4.1995	4.1985	4.199	4.199	4.199	4.1995
Rootsi kroon	112.21	112.21	112.19	112.20	112.20	112.22	112.19	112.20	112.23	112.23	112.23
Daani kroon	111.93	111.90	111.93	111.92	111.92	111.93	111.89	111.90	111.90	111.90	111.92
Norra kroon	111.88	111.85	111.87	111.87	111.87	111.87	111.87	111.87	111.87	111.87	111.87
Soome mark	10.558	10.557	10.556	10.556	10.559	10.56	10.562	10.563	10.563	10.565	10.566
Floriin. . .	168.32	168.33	168.34	168.36	168.36	168.40	168.40	168.40	168.43	168.55	168.49
Liira . . .	21.985	21.93	21.985	21.98	21.98	21.985	21.98	21.98	21.975	21.985	21.985
Helveetsia fr.	80.77	80.77	80.775	80.78	80.79	80.795	80.77	80.78	80.79	80.805	80.815
Tshehhosl.kr											
Belgia frank	58.36	58.39	58.33	58.335	58.335	58.355	58.335	58.33	58.335	58.35	58.345

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

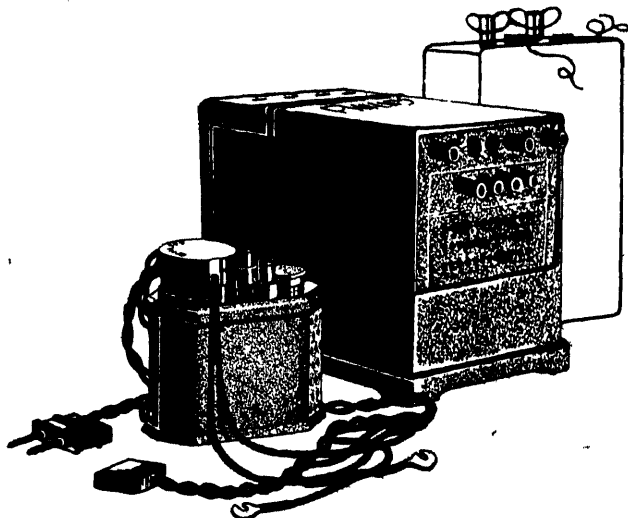
	Kroonid.		Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise	pd. 7.20—7.50	Liba, sea, I sort	pd. 17.20—18.00
" söre, kõrgem sort	"	" looma, I sort	6.80—10.00
" Ameerika ja Inglise	" 7.30—7.40	Õlikoogid, linaseemne	pd. 3.40
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu	3.20—3.30	" päevalille	" 3.35
" " " " püül	4.20—4.40	" soja tangud	" 3.50
"J. Puhk ja Pojad" suurveski	"	Jahu, päevalille	" 3.45
saadused. Hinnad arvatud 50	"	Segajõutoit I s.	" 3.30
klg. eest ühes valge puuvil-	"	" II s.	" 3.—
lase kotiga.	"	Mais	" 3.10—3.15
Püüljahu:	"	Nisukliid	" 2.50—2.55
Rukkipüül patent (à 50 kg.)	puud 4.90	Puuvillane riie, Bjas	arss. 0.42—0.52
harilik	" 4.30	" Mitkal	" 0.32—0.38
"Eesti Parem" saiajahu à 50 kg.	" 7.50	Lina, Liivi R. Saatejaam	pd. 19.00—19.50
"Kalev" " " " "	" 7.10	" Petseri " " " "	" 21.50—22.00
"Taara" " " " "	" 6.80	" Tartu " " " "	" 19.00—19.50
"Kungla" " " " "	" 6.20	Linaseemne õli, 87½ 0/0 basis	" 4.50—4.60
"Sampo" " " " "	" 5.80	" " " " 95	" 5.60—5.80
Manna	" 8.—	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	" 0.41—0.44
Granular	" 7.20	" " Newcastle	" 0.40—0.42
" poolsöre	" 7.60	" sepa	" 0.39—0.41
" söre	" 7.70	Koks, gaasi	" 0.65
A/S. Rotermanni teh.:		Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j.	" 0.10
Jahu: nisu, pehme — söre	" 5.80—7.80	" I " B	" 0.09
" rukki	" 3.20—3.30	" II " "	" 0.075
" " " " püül	" 4.10—4.30	" III " "	" 0.05
Rukis, Eesti	" 2.95—3.—	" Fenolaat, Tallinn	" 1.70
" Saksamaa	" 2.95—3.—	" Gudroon	" 2.25
Nisu, Eesti	" 4.—4.10	Riigi turbatõustus: „Turba“	" 0.21
Kaerad, toidu, Eesti	" 3.00—3.05	Põlevkivipigi	" 2.—
" " Saksamaa	" 2.95—3.—	Raud, sordi	" 2.60—2.90
Odrad, õlle välismaa	" 3.25—3.30	" vits	" 3.80—4.10
" toidu	" 3.10—3.20	" plekk	" 3.20—4.20
Herned, Hollandi	" 6.75—7.—	" plekk, tsingitud	" 5.80—6.20
Riis, Burma II	" 5.90—6.—	Raudtalad	" 2.60
Kartulid, eksport	" 1.00—1.05	Teras, vedru	" 4.50—5.—
" piirituse	" 0.70—0.75	" tööriistade	" 12.—14.—
Kartulitärklis „Superieur“	" 6.75	" talla	" 3.00—3.20
Või, eksport, I sort	pd. 50—52.00	Inglitina	" 85.—86.—
Margariin, välismaa	" 20—20.80	Seatina	" 10.—10.50
" kodumaa	" 18—20.80	Vaskplekk, punane	" 31.—31.50
Kaseiin, Eesti	" 12.75—13.25	" valge	" 30.—30.50
Juust „Schweitsi“, kodumaa	" 27.50—28.—	Tsinkplekk	" 16.—
Munad, eksport I s. (kast 360 tk.)	kast 49.50	Masinaõli, Vene ja Poola	" 4.50—4.80
Kakao, Hollandi	pd. 26—30	" Ameerika	" 4.90—5.20
" Inglise	" 22—24	" mootori	" 5.80—7.—
" Ameerika	" 20—21	" Poola	" 5.70—11.—
Kohv, Rio, Santos	" 44—46	" auto	" 6.50—17.—
" Kesk-Ameerika sordid	" 53—71	" Poola	" 6.50—7.—
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	" 85—93	Linaseemneõli	" 15.10
" " Orange Pekoe, Java	" 77—87	Värnits	" 15.50
" " Moning, Hiina	" 42—46	Parafiinõli, Poola,	" 7.75—9.—
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	" 6.10	Tsilindriõli, Vene	" —
" " " Inglise	" 6.20	" Ameerika haril. aur. 280°	" 5.10—6.—
" " " Tshehhosl.	" 6.20	" ülekuum. " 3200	" 7.50—9.—
" " " Vene	" 6.05	Põlevkiviõli	" 1.70
Suhkur, peenike, valge, Poola	" 6.10	Nafta, Vene	" 2.20—2.30
Siirup, kartuli, 420/0	" 8.—	" Ameerika	" 1.95—2.15
Glükoos	" 7.50	Petrooleum, Vene, sisternid ja	"
Sool, lahtine, Vene franko jaam	"	vaadid	" 2.35—2.45
" Narva ja Isborsk	" 0.55—0.56	" Am., sistern. ja vaadid	" 2.40—2.60
" Saksa	" 0.56—0.60	Bensiin, Vene	" 4.80—4.70
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn —	" Ameerika	" 4.60—4.80
Heeringad, Schoti Matties	" 51.00—53.00	" Poola	" —
Heeringad, Schoti Matfulls	" 55.00—57.00	Eesti traktorbensiin	" 2.65—2.80
Heeringad, Norra	" 30.—	" jõubensiin autode jaoks	" 4.10—4.85
" Islandi	" 25.—	Pesusõda, välismaa	pd. —
		" kodumaa	" 1.70—1.85
		Seebikivi 720/0	" 4.50—5.—

Kõik suitsetavad

Caferme

sesi ei tema saaduste headuse eest vastutab tema 75 aasta kogemus tubakatööstuse alal.

Kas Tele raadio-sisseseades on juba need aparaadid?

PHILIPS
väikelaadija

PHILIPS
võrkanood

PHILIPS
valjuhääldaja

**Raadio kuulamine on nauding,
kui omate need aparaadid.**

PHILIPS

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühise trükkkoda, Pikk t. 2.